

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Gabriela Kalinová

Právní úprava nakládání s komunálním odpadem

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 5. 4. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 165 606 znaků včetně mezer.

V Praze dne 5. 4. 2023

Gabriela Kalinová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce JUDr. Michalu Sobotkovi, Ph.D. za motivující přístup, cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	5
1. Obecná problematika nakládání s komunálním odpadem	7
2. Prameny právní úpravy nakládání s komunálním odpadem	15
2.1. Právní úprava nakládání s komunálním odpadem na unijní úrovni a její vývoj	15
2.2. Platná právní úprava nakládání s komunálním odpadem v České republice	20
2.3. Koncepční nástroje	23
2.3.1. Plán odpadového hospodářství České republiky	24
2.3.2. Plány odpadového hospodářství krajů	26
3. Systém nakládání s komunálním odpadem v zákoně č. 541/2020 Sb.	29
3.1. Základní pojmy.....	29
3.1.1. Komunální odpad.....	30
3.1.2. Biologicky rozložitelný odpad, biologicky rozložitelný komunální odpad.....	31
3.1.3. Další pojmy vztahující se k nakládání s komunálním odpadem.....	31
3.2. Základní subjekty	32
3.2.1. Původce komunálního odpadu.....	33
3.3. Obec ve vztahu k fyzickým osobám, podnikajícím fyzickým osobám a právnickým osobám	35
3.4. Výsledky analýzy obecně závazných vyhlášek vybraných obcí v České republice	38
3.5. Přeprava komunálního odpadu	41
3.6. Obec ve vztahu ke svozovým společnostem	42
3.7. Provozovatel zařízení	43
3.8. Další subjekty v odpadovém hospodářství	46
3.8.1. Obchodování s odpady	46
3.8.2. Zprostředkování nakládání s odpady	47
4. Poplatky za komunální odpad.....	49
4.1. Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství.....	50
4.2. Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci.....	51
4.3. Posouzení uplatnění poplatků za komunální odpad v praxi	52
5. Způsoby nakládání s komunálním odpadem.....	55
5.1. Recyklace	55
5.2. Skládkování	57
5.2.1. Třídící sleva	59
Závěr	61
Seznam zkratk	64
Seznam zdrojů.....	65
Seznam příloh	75

Příloha č. 1.....	76
Příloha č. 2.....	77
Příloha č. 3.....	78
Příloha č. 4.....	79
Příloha č. 5.....	80
Příloha č. 6.....	81
Příloha č. 7.....	82
Abstrakt.....	84
Abstract.....	85

Úvod

Vzhledem k vývoji a růstu lidské populace je Země vystavována stále většímu množství lidmi vyprodukovaného odpadu. S vývojem lidské populace je spjato hlavně zvyšování jejich životní úrovně, s čímž velice úzce souvisí spotřeba lidí, jejímž negativním dopadem je vytváření nadměrného množství odpadu ve všech formách.

Za odpad je považována dle zákonné definice „každá movitá věc, které se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit“ [ust. § 4 ZODP]. Z důvodu různorodosti odpadu je zapotřebí jej dále dělit do jednotlivých kategorií a druhů a u nich stanovit detailnější podmínky, kdy se daná věc odpadem stává. Vnitrostátní právní úprava vymezuje dvě kategorie odpadu - nebezpečný odpad a ostatní odpad [ust. § 6 odst. 1 písm. a) ZODP] a druhy odpadu definované v Katalogu odpadů [ust. § 6 odst. 1 písm. b) ZODP], kdy jedním z nich je odpad komunální, kterým se bude zabývat tato diplomová práce.

Komunální odpad lze považovat za jeden ze zásadních druhů odpadu, a to z důvodu, že se na něm podílí všichni obyvatelé. Vzhledem k tomu, že naprosté oproštění se od vzniku odpadu je ve společnosti nereálné, je zapotřebí zajistit regulaci této problematiky. K tomu slouží jak vnitrostátní právní úprava, tak právní úprava na unijní úrovni, jejichž cílem je zmírňovat dopady vyprodukovaného komunálního odpadu na životní prostředí i na lidské zdraví.

Cílem diplomové práce je analyzovat změny, které zaznamenala právní úprava komunálního odpadu v ČR v souvislosti s přijetím nových právních předpisů. Upozornit na změny související s nakládáním s komunálním odpadem, ke kterým přijetím nových zákonů v oblasti odpadového hospodářství došlo a posouzení na základě dostupných informací, zda tyto změny jsou v souladu s hierarchií odpadového hospodářství. Dále je cílem práce posoudit, zda jsou nástroje, které nová právní úprava přinesla, dostatečné k plnění cílů stanovených právní úpravou EU.

V první kapitole práce je pojednáno obecně o problematice nakládání s komunálním odpadem s uvedením dat vyprodukovaného množství komunálního odpadu v ČR. S ohledem na tzv. hierarchii odpadového hospodářství a využívané způsoby nakládání s komunálním odpadem v ČR je kladen důraz na procesy recyklace a skládkování, jejichž využívání je znázorněno pomocí dostupných dat. Kapitola dále obsahuje cíle stanovené unijní a vnitrostátní právní úpravou a postavení ČR v porovnání s dalšími členskými státy EU.

Následující kapitola je věnována pramenům právní úpravy, s důrazem na úpravu unijní, která stanovuje základní rámec pro vnitrostátní právní úpravu. Je zde uveden stručný přehled akčních programů, směrnic a nařízení, jež byly podklady pro aktuálně platné právní předpisy

a více je pak věnováno balíčku oběhového hospodářství z roku 2018. V této kapitole je pojednáno i o České právní úpravě, která v posledních letech zaznamenala výrazné změny, s důrazem na právní předpisy týkající se problematiky související s komunálním odpadem jako je zákon o odpadech, zákon o výrobcích s ukončenou životností nebo zákon o místních poplatcích. Do této kapitoly jsou zařazeny také koncepční nástroje. Rozebrán je zde Plán odpadového hospodářství České republiky a změny, které nastaly s přijetím nové právní úpravy a plány odpadového hospodářství krajů, u nichž se zaměřuje na zásady a opatření v nich stanovená, vztahující se ke skládkování smíšeného komunálního odpadu a recyklovatelných a využitelných odpadů.

Ve třetí kapitole této práce jsou vymezeny základní pojmy, jako je komunální odpad, biologicky rozložitelný odpad, biologicky rozložitelný komunální odpad a další pojmy vztahující se k této problematice. Subjektům odpadového hospodářství, mezi něž patří například původce odpadu, provozovatel zařízení, obchodník s odpady nebo zprostředkovatel nakládání s odpady, jsou věnovány další podkapitoly. Více je zde pojednáno o obci, a to jak ve vztahu k fyzickým osobám, podnikajícím fyzickým osobám a právnickým osobám, tak ve vztahu ke svozovým společnostem. Tato kapitola dále obsahuje rozbor obecně závazných vyhlášek deseti obcí ČR, jehož smyslem je poukázání na nastavený systém odpadového hospodářství v obcích a plnění zákonných povinností ze strany obcí. Na subjekty navazuje úprava přepravy komunálního odpadu a provozovatele zařízení, do nichž je komunální odpad přepravován. Z důvodu poukázání na promítnutí zákonné úpravy do praxe proběhlo vlastní dotazníkové šetření, které je přílohou č. 7 této práce. Odpovědi na otázky vztahující se k problematice nakládání s komunálním odpadem v obci po přijetí nové právní úpravy poskytl starosta obce Jarošov nad Nežárkou Bohumil Rod. Jeho odpovědi jsou reflektovány průřezově v této práci.

Čtvrtá kapitola práce se zaměřuje na problematiku poplatků spojených s komunálním odpadem, a to z důvodu výrazných změn spojených s přijetím nové právní úpravy, podstatnosti jejich řešení, neboť díky nim dochází k financování nákladů spojených s nakládáním s komunálním odpadem a jejich motivační funkci. V této kapitole jsou vymezeny jednotlivé poplatky a změny, ke kterým došlo s novou právní úpravou. Pro zobrazení promítnutí právní úpravy do praxe byla provedena analýza obecně závazných vyhlášek obcí a porovnání pozitiv a negativ jednotlivých poplatků.

Poslední kapitola této práce se věnuje stěžejním způsobům nakládání s komunálním odpadem na území ČR, a to konkrétně procesem recyklace a skládkováním. V obou případech se práce zaměřuje na změny, jenž nastaly s přijetím nové právní úpravy a navazuje na cíle stanovené právní úpravou, které jsou rozebrány v předchozích kapitolách.

Práce byla zpracována podle právního stavu ke dni 25. 3. 2023.

1. Obecná problematika nakládání s komunálním odpadem

Odpad vzniká jako negativní produkt z většiny lidských činností od nepaměti. Se zvyšujícím se množstvím jeho produkce přicházejí nové problémy, neboť je potřeba se vzniklým odpadem dále nakládat, a to co nejšetrněji s ohledem na životní prostředí a lidské zdraví. Právní úprava nakládání s odpadem je kromě regulace vzniku odpadu podstatná také z toho důvodu, že díky využívání již vzniklého odpadu k opětovnému použití, dochází k šetření životního prostředí jako zdroje primárních surovin využívaných pro tvorbu produktů, které se poté stávají odpadem.¹ Podstatnou složku odpadu je odpad komunální, jehož hlavními producenty jsou domácnosti. Vzhledem k jeho různorodosti a relativně velkému množství je na tuto skupinu odpadů kladen důraz i v ustanoveních ZODP.

Z dostupných dat Ministerstva životního prostředí plyne, že v ČR v roce 2019 bylo vyprodukováno celkem 5,879 milionu tun komunálního odpadu². Průměrně tedy došlo ke vzniku 551 kg komunálního odpadu na osobu za rok (nárůst o 1,6 % oproti roku 2018).³ V porovnání s rokem 2019 došlo v roce 2020 ke snížení množství komunálního odpadu, a to na 5,73 milionu tun, čímž se snížilo množství komunálního odpadu i v přepočtu na obyvatele, a to celkem o 15 kg na obyvatele za rok. Komunální odpad tvořil celkem 14,9 % celkové produkce odpadu na území ČR.⁴ V roce 2021 bylo vyprodukováno 5,904 tun komunálního odpadu (562 kg v přepočtu na obyvatele), čímž došlo opět k nárůstu množství vyprodukovaného komunálního odpadu. V příloze č. 1 této práce jsou pro porovnání uvedena data celkové produkce komunálního odpadu v ČR za roky 2016 - 2021 a jak je z této tabulky patrné, dochází na území ČR k nárůstu množství vyprodukovaného komunálního odpadu.⁵

V případě jednotlivých krajů bylo v přepočtu na obyvatele nejvíce komunálního odpadu vyprodukováno ve Středočeském kraji (623 kg na obyvatele), následoval kraj Olomoucký (588 kg na obyvatele) a kraj Jihočeský (586 kg na obyvatele). Kompletní data produkce komunálního odpadu za jednotlivé kraje ČR za rok 2021 jsou uvedena v příloze č. 2 této práce.⁶

¹ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H.Beck. 2010. str. 423 - 424.

² Produkce nakládání s odpady v roce 2020 [online]. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/\\$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf)>.

³ -RED-. V Česku vzniklo předloni víc než 3,5 tisíce kilogramů odpadů na hlavu. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 1, str. 5.

⁴ Produkce nakládání s odpady v roce 2020 [online]. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/\\$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf)>.

⁵ Produkce odpadů v krajích České republiky, 2012 – 2021 [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika>.

⁶ Produkce odpadů v krajích České republiky, 2012-2021 [online]. [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika>.

Mimo množství vyprodukovaného komunálního odpadu se řeší i způsob, jakým se s odpadem dále nakládá. K tomu byla vytvořena tzv. hierarchie odpadového hospodářství upravená v ustanovení § 3 odst. 2 a odstavcích následujících ZODP, která byla do vnitrostátního práva zavedena na základě transpozice směrnice č. 98/2008, kde je pod názvem hierarchie způsobů nakládání s odpady uvedena v článku 4. Hierarchie odpadového hospodářství se skládá z pěti úrovní, které jsou v poměru subsidiarity (tzn. že k využití další úrovně může dojít jen v případě, že s odpadem nelze naložit podle žádné z předchozích úrovní – z tohoto pravidla existují výjimky). Jedná se o předcházení vzniku odpadu, přípravu k opětovnému použití, recyklaci, jiné využití, včetně využití energetického a v poslední řadě jeho odstranění.⁷

Smyslem předcházení vzniku odpadu je, aby odpad v jakékoli formě vůbec nevznikal. V případě, že odpad vznikne, aplikuje se druhá úroveň, kterou je příprava k opětovnému použití, jež je definována v ustanovení § 11 odst. 1 písm. m) ZODP jako „*způsob využití odpadů zahrnující kontrolu, čištění nebo opravu, která zaručí, že je výrobky nebo jejich části možné bez ohledu dalšího zpracování opětovně používat*“. Pokud nelze postupovat ani podle této úrovně, má dojít k recyklaci odpadu. Recyklace je „*způsob využití odpadu, jímž je odpad znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní nebo pro jiné účely; recyklace odpadu zahrnuje přepracování organických materiálů, ale nezahrnuje energetické využití a přepracování na materiály, které mají být použity jako palivo nebo jako zásypový materiál*“ [ust. § 11 odst. 1 písm. l) ZODP]. Čtvrtým stupněm je jiné využití, včetně energetického využití⁸. Do této kategorie lze zařadit například zařízení na energetické využití odpadu (tzv. ZEVO), která jsou na území ČR celkem čtyři, a to ZEVO Brno, ZEVO Malešice, ZEVO Liberec a ZEVO Chotíkov.⁹ Posledním stupněm podle hierarchie odpadového hospodářství je odstranění odpadu, jímž je primárně skládkování a spalování bez energetického využití, ke kterému má dojít jen v krajních případech, kdy nelze postupovat podle žádné z výše zmíněných úrovní hierarchie odpadového hospodářství.

Co se týká komunálního odpadu vyprodukovaného v ČR a jeho nakládání v souvislosti s hierarchií odpadového hospodářství, významný podíl má recyklace. Vnitrostátní právní úprava recyklace je odvozena od unijní právní úpravy, která klade důraz na „*primární třídění a omezování*

⁷ Ustanovení § 3 odst. 2 ZODP.

⁸ V roce 2021 bylo ve spalovnách tuhého komunálního odpadu spáleno s energetickým využitím 720 391 tun tuhého komunálního odpadu. [BUFKA, A., BLECHOVÁ TOURKOVÁ, J. Statistika energetického využívání odpadů a alternativních paliv 1989-2021. Výsledky statistickým zjišťování [online]. červen 2022. [cit. 30. 1. 2023]. str. 7. Dostupné na WWW: <<https://www.mpo.cz/>>.]

⁹ Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství OPŽP 2021 – 2027. Energetické využití odpadů [online]. [cit. 9. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obebove_hospodarstvi/\\$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obebove_hospodarstvi/$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf)>.

směsného komunálního odpadu“¹⁰. V roce 2019 bylo v EU recyklováno a kompostováno 48 % komunálního odpadu a množství recyklovaného odpadu vzrostlo na 107 milionů tun. Cílem je do roku 2040 dosáhnout na maximální možnou úroveň u recyklace všech druhů odpadu.¹¹ Zapotřebí je zmínit, že k recyklaci je mimo složek z odděleného sběru uvedených ve skupině 20. Katalogu odpadů používán také odděleně soustřeďovaný komunální obalový odpad spadající do skupiny 15. Katalogu odpadů¹².

Se zařazením obalového odpadu pod komunální odpad se pojí systém rozšířené odpovědnosti výrobců obalů (Extended Producer Responsibility neboli EPR). Na základě EPR jsou výrobci obalů odpovědní jak za procesy výroby, distribuce a prodeje obalu, tak také za celý jeho životního cyklus včetně naložení s obalem podle hierarchie odpadového hospodářství.¹³ Povinnosti vztahující se na osoby, které uvádí obaly na trh, vymezuje zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů. Jednou z podmínek, která úzce souvisí s tématem této práce, je povinnost osoby, která obal uvádí na trh, zajistit opakované použití, recyklaci, energetické využití, nebo biologický rozklad obalu poté, co byl použit ke svému účelu, jež je uvedena v ustanovení § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 477/2001 Sb.

Pro zobrazení stavu v ČR lze uvést výsledky systému EKO-KOM, ze kterých vyplývá, že za rok 2021 došlo k vyřízení 1,02 milionu tun obalů, které byly poté předány k recyklaci, případně k jinému užití. Celkem za rok 2021 bylo recyklováno 68 % vyprodukovaného odpadu.¹⁴ Nejvyšší míru recyklace zaznamenal papír s 88 %, sklo s 81 % a kovové obaly s 63 % (27 % hliník, 81 % železo). Došlo k navýšení recyklace plastů, a to na 43 % s tím, že dalších 32 % bylo energeticky využito. Graf znázorňující výše uvedené hodnoty vztahující se k recyklaci je znázorněn v *příloze č. 3* této práce. Důvodem nižší míry recyklace plastů je jejich různorodost. K tomu, aby mohly být plasty dále recyklovány je zapotřebí jejich následné detailnější roztřídění na třídících linkách, což výrazně zvyšuje náklady jak na personální obsazení linek, tak na spotřebu energie.¹⁵

V oblasti recyklace komunálního odpadu došlo ke stanovení cílových hodnot, a to zvýšení přípravy k opětovnému použití a recyklace komunálního odpadu na 55 % hmotnosti do roku 2025, na 60 % do roku 2030 a na 65 % do roku 2035 [článek 1 odst. 12 písm. c) směrnice (EU) 2018/851].

¹⁰ ŠŤASTNÁ, J. Cesta k budoucnosti: Cirkulární Česko 2040. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 2, str. 9.

¹¹ ŠŤASTNÁ, J. Cesta k budoucnosti: Cirkulární Česko 2040. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 2, str. 9.

¹² Příloha č. 1 vyhlášky č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů.

¹³ ROD, A. EPR aneb kde nekončí odpovědnosti výrobce za obal [online]. 31. 5. 2022. [cit. 9. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.obaly21.cz/epr-aneb-kde-nekonci-odpovednosti-vyrobce-za-obal/>>.

¹⁴ REDAKCE. Účinnost třídícího systému neovlivnila ani recyklace. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 7, str. 12 - 13.

¹⁵ REDAKCE. Účinnost třídícího systému neovlivnila ani recyklace. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 7, str. 12 - 13.

Mimo to byly stanoveny i cíle ohledně obalových odpadů, a to do konce roku 2025 recyklovat 65 % hmotnosti všech obalových odpadů a do konce roku 2035 recyklovat 70 % hmotnosti všech obalových odpadů [článek 1 odst. 5 směrnice (EU) 2018/852] s vymezením konkrétních cílů pro jednotlivé složky, jež jsou uvedeny v příloze č. 4 této práce.

Z výše uvedeného vyplývá, že ČR bude muset zavést nejvíce opatření pro plasty a hliník, aby došlo k dodržení stanovených cílů pro recyklaci obalových odpadů. Změnu v množství plastových obalů by mohl přinést i nový zákon č. 243/2022 Sb., o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí, který do Českého práva promítl zákaz a omezení uvádění na trh některých plastových výrobků jako jsou například plastové příbory, slámky, nádoby na potraviny a nápoje z expandovaného polystyrenu.¹⁶

Další zásadní podíl ve způsobech nakládání s komunálním odpadem zastupuje skládkování, které patří mezi nejméně vhodný způsob nakládání s komunální odpadem s největšími negativními dopady na životní prostředí. Za rok 2019 bylo 46 % komunálního odpadu uloženo na skládky.¹⁷ Oproti roku 2019 došlo v roce 2020 k nárůstu skládkování o 2 % (tzn. na 48 %), ale hmotnostně se jednalo o meziroční pokles o 41 000 tun.¹⁸ Vzhledem k tomu, že ukládání odpadu na skládky by mělo být využíváno jako *ultima ratio* a na skládky by se měl dostat pouze nepatrný zlomek vyprodukovaného odpadu, lze konstatovat, že strategické cíle stanovené v příloze č. 1 ZODP, na níž odkazuje ustanovení § 1 odst. 1 ZODP, v Plánu odpadového hospodářství ČR, o kterém je pojednáno níže, ani hierarchie odpadového hospodářství, nejsou v ČR dostatečně naplňovány.

Cíle stanovené v příloze č. 1 ZODP, k nimž se tímto ČR zavázala, a které byly odvozeny od cílů uvedených v tzv. balíčku oběhového hospodářství, vedou k upuštění od skládkování komunálních odpadů. Jedná se o následující cíle: do roku 2025 zvýšit úroveň přípravy k opětovnému použití a úroveň recyklace komunálního odpadu nejméně na 55 % celkové hmotnosti komunálního odpadu vyprodukovaného na území ČR, do roku 2030 zvýšit tuto úroveň nejméně na 60 % a do roku 2035 nejméně na 65 %, do roku 2035 snížit odstraňování komunálního odpadu skládkováním na maximálně 10 % z celkové hmotnosti komunálního odpadu

¹⁶ Příloha zákona č. 243/2022 Sb., o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ -RED-. V Česku vzniklo předloni víc než 3,5 tisíce kilogramů odpadů na hlavu. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. 2021, roč. 31, č. 1, str. 5.

¹⁸ Produkce nakládání s odpady v roce 2020 [online]. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/\\$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf)>.

vyprodukovaného na území ČR a v roce 2035 a následujících letech energeticky využívat maximálně 25 % z celkové hmotnosti komunálního odpadu vyprodukovaného na území ČR.¹⁹

V případě, že by se tedy vycházelo z dat Ministerstva životního prostředí za rok 2020, kdy jeden obyvatel ČR vyprodukoval v průměru 536 kg komunálního odpadu, muselo by být v roce 2025 předáno pro přípravu k opětovnému použití a recyklaci komunálního odpadu 294,8 kg komunálního odpadu na obyvatele a odstraněno by mohlo být pouze 241,2 kg na obyvatele, aby byl dodržen zákonem stanovený cíl. Vzhledem k tomu, že v roce 2020 bylo celkem 48 % komunálního odpadu uloženo na skládky (tedy celkem 257,28 kg na obyvatele) a navíc je zapotřebí k tomuto číslu přičíst i množství komunálního odpadu, které bylo v ČR odstraněno spalováním bez energetického využití, je patrné, že je zapotřebí, aby došlo k výraznému snížení odstraňování odpadů, jinak nebude stanovených cílů dosaženo.

Odpady mají negativní dopady nejen na území ČR, ale jsou problémem i v ostatních státech světa. Z toho důvodu se touto problematikou zabývá i unijní právní úprava. Za poslední roky na unijní úrovni vzniklo relativně velké množství právních předpisů (převážně směrnic a nařízení), které se snaží o právní regulaci, jež stanovuje základ pro právní řády jednotlivých členských států EU a také stanoví cíle, jichž je zapotřebí dosáhnout, aby nedocházelo k neregulovanému růstu odpadů a s tím spojených negativních dopadů na území EU. Poslední velkou změnou v oblasti odpadového hospodářství bylo přijetí tzv. balíčku oběhového hospodářství v roce 2018, který se skládá ze čtyř směrnic, a to směrnice (EU) 2018/849, (EU) 2018/850, (EU) 2018/851 a (EU) 2018/852, jejichž účelem byla změna rámcové směrnice o odpadech, směrnice o skládkách odpadů, směrnice o obalech a obalových odpadech, směrnice o vozidlech s ukončenou životností, směrnice o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních. Základními cíli v oblasti nakládání s odpadem, vyplývajících z těchto směrnic, je do roku 2035 recyklovat 65 % komunálního odpadu²⁰, snížit množství komunálního odpadu ukládaného na skládku na maximálně 10 % do roku 2035²¹, zákaz skládkování tříděného odpadu a s tím související zavedení odděleného sběru

¹⁹ Příloha č. 1 zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Čl. 11 odst. 2 písm. c) směrnice 2008/98/ES o odpadech ve znění směrnice (EU) 2018/851. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

²¹ Čl. 5 odst. 5 směrnice 1999/31/ES o skládkách ve znění směrnice (EU) 2018/850. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

biologického odpadu do roku 2023²², textilu²³ a nebezpečného odpadu z domácností²⁴ do roku 2025 a podpora ekonomických nástrojů odrazujících od skládkování.²⁵

I přes společný základ vyplývající z unijní právní úpravy jsou mezi jednotlivými státy EU v oblasti nakládání s komunálním odpadem výrazné rozdíly. Diference mezi jednotlivými státy není jen v množství vyprodukovaného komunálního odpadu, ale také ve způsobech nakládání s odpadem. V rámci EU bylo v roce 2018 podle dat Statistického úřadu EU (Eurostat), Evropské agentury životního prostředí a Evropské komise vyprodukováno průměrně 489 kg komunálního odpadu na osobu.²⁶ Mezi státy s největším množstvím vyprodukovaného komunálního odpadu na osobu lze zařadit Dánsko s 766 kg na osobu, poté Maltu s 640 kg na osobu, Kypr s 644 kg na osobu a Německo s 615 kg na osobu.²⁷

Česká republika s 351 kg na osobu se v roce 2018 podle statistických dat Eurostatu zařadila na 25. místě (zdroj vychází z dat uvedených Českým statistickým úřadem). Zde je ovšem zapotřebí upozornit na v té době nesjednocenou metodiku výpočtu, podle které byly prováděny analýzy množství vyprodukovaného odpadu v ČR. Analýzy byly prováděny Českým statistickým úřadem a Ministerstvem životního prostředí a každá z těchto institucí používala jinou metodiku výpočtu vyprodukovaného komunálního odpadu, čímž byla získávána rozdílná data a vznikaly otázky, která statistická data přesněji reflektují stav Českého odpadového hospodářství. Za poslední roky ovšem došlo na základě doporučení Eurostatu k úpravě metodiky výpočtu komunálního odpadu ze strany Českého statistického úřadu, čímž se data těchto dvou odlišných statistik přiblížila.²⁸ Pro porovnání lze uvést, že podle Ministerstva životního prostředí bylo v roce 2018 v ČR vyprodukováno 544 kg na osobu. V případě využití těchto dat by se tedy ČR posunula na 9. místo v rámci EU. Zapotřebí je ovšem zmínit, že narozdíl od jiných států bylo v ČR na skládky uloženo 48 % ze vzniklého odpadu. Naopak v Dánsku, Německu, Nizozemsku, Belgii pouze 1 %

²² Čl. 12 odst. 1 směrnice 2008/98/ES o odpadech ve znění směrnice (EU) 2018/851. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

²³ Čl. 11 odst. 1 směrnice 2008/98/ES o odpadech ve znění směrnice (EU) 2018/851. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

²⁴ Čl. 20 odst. 1 směrnice 2008/98/ES o odpadech ve znění směrnice (EU) 2018/851. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

²⁵ AMANATIDIS, G. Účinné využívání zdrojů a oběhové hospodářství [online]. září 2022. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/76/ucinne-vyuzivani-zdroju-a-obehove-hospodarstvi>>.

²⁶ AMANATIDIS, G. Účinné využívání zdrojů a oběhové hospodářství [online]. září 2022. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/76/ucinne-vyuzivani-zdroju-a-obehove-hospodarstvi>>.

²⁷ Nakládání s odpadem v EU: fakta a čísla (infografika) [online]. 9. 4. 2018. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180328STO00751/nakladani-s-odpadem-v-eu-fakta-a-cisla-infografika>>.

²⁸ Dvojitá odpadová data ČSÚ a MŽP se blíží ke shodě [online]. 8. 2. 2021. [cit. 29.9.2022]. Dostupné z WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20210208-dvoji-odpadova-data-CSU-a-MZP-se-blizi-ke-shode>.

vyprodukovaného komunálního odpadu bylo uloženo v roce 2017 na skládky a ve Švédsku bylo v tomtéž roce skládkováním odstraněno 0 % odpadu.²⁹ Příloha č. 5 této práce uvádí pořadí členských států EU, množství vyprodukovaného komunálního odpadu a množství odpadu odstraněného skládkováním v procentech.

Vzhledem k výše uvedeným statistickým datům lze konstatovat, že jsou rozdíly mezi jednotlivými členskými státy EU velice výrazné a z toho důvodu, že se tento problém týká všech členských zemí je právní regulace nakládání s odpady i na nadnárodní úrovni nutná, aby došlo ke snížení množství komunálního odpadu ve všech členských státech. Stanovení přísných sankcí, případně odměn, je další nástroj, který by přiměl všechny členské státy více se nakládáním s komunálním odpadem zabývat a snažit se o jeho minimalizaci. Z výše uvedeného vyplývá, že by se ČR měla zaměřit především na upuštění od ukládání komunálního odpadu na skládky, případně alespoň výrazné snížení, neboť značně zaostává za vedoucími zeměmi, které již od skládkování téměř upustili.

Z výše uvedených dat jasně vyplývá, že ačkoliv se EU snaží přimět státy k minimalizaci produkce komunálního odpadu, ČR jde zatím opačným směrem a tedy stále dochází k nárůstu množství vyprodukovaného komunálního odpadu a taktéž nedochází ani k opouštění odstraňování komunálního odpadu skládkováním. Lze konstatovat, že by bylo zapotřebí učinit další významné kroky v této oblasti, aby se ČR stanoveným cílům alespoň přiblížila. Určitých změn by mohlo být dosaženo využitím ekonomických nástrojů, které jsou uvedeny v příloze IV A směrnice o odpadech, a to například zavedením zálohových systémů a jiných opatření k podpoře účinného sběru použitých výrobků a materiálů (bod 5), používání daňových opatření nebo jiných prostředků podporujících vstup na trh výrobků a materiálů připravených k opětovnému použití nebo výrobků a materiálů recyklovaných (bod 9), využití nejlepších dostupných technologií pro zpracování odpadu (bod 11) nebo veřejné osvětové kampaně týkající se zejména tříděného sběru, předcházení vzniků odpadu a snižování znečištění odpadky a začleňování těchto otázek do vzdělávání a odborné přípravy (bod 13).³⁰ Vzhledem k malé informovanosti veřejnosti o cílech stanovených unijní právní úpravou a ZODP by bylo jistě na místě zaměřit se mimo jiné na osvětovou činnost, jež by uvedla tyto cíle do povědomí obyvatel ČR, kteří za produkci komunálního odpadu stojí. Též

²⁹ Nakládání s odpadem v EU: fakta a čísla (infografika) [online]. 9. 4. 2018. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180328STO00751/nakladani-s-odpadem-v-eu-fakta-a-cisla-infografika>>.

³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic. Příloha IV A – Příklady ekonomických nástrojů a dalších opatření k poskytování pobídek k uplatňování hierarchie způsobů nakládání s odpady podle čl. 4 odst. 3. Dostupný na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

by bylo vhodné klást větší důrazy na alternativy a více vzdělávat veřejnost v oblasti třídění komunálního odpadu.

2. Prameny právní úpravy nakládání s komunálním odpadem

Právní úprava problematiky odpadu se začala rozvíjet až ve 20. století, kdy se začaly projevovat negativní dopady odpadu na životní prostředí a došlo k tvorbě legislativy jak na úrovni národní, tak na úrovni nadnárodní. Z toho důvodu není právní úprava v oblasti odpadového hospodářství nijak výrazně rozsáhlá, ovšem za poslední roky dochází hlavně na unijní a vnitrostátní úrovni k významnému rozvoji.

Vzhledem k tomu, že cílem této diplomové práce je upozornit a analyzovat aktuálně platnou právní úpravu, která se v posledních letech značně změnila, není zde detailně rozebrán historický vývoj právní úpravy nakládání s komunálním odpadem, ale jsou zde pouze zmíněny základní právní prameny, které byly podkladem pro aktuálně platnou právní úpravu.

V oblasti nakládání s odpadem není mezinárodní právní úprava, na rozdíl od právní úpravy unijní, nijak výrazně rozsáhlá. Specifikem mezinárodní právní regulace nakládání s odpadem je její zaměření především na přeshraniční pohyb a způsoby odstraňování odpadu. Základními principy, které jsou uplatňovány v tomto odvětví, je princip odstraňování u zdroje a princip soběstačnosti. Mezinárodní dokumenty týkající se předcházení vzniku odpadu jsou převážně pouze nezávaznými dokumenty a doporučeními. Významným dokumentem je Agenda 21, přijatá na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 v Riu de Janeiru.³¹

Nejvýznamnější mezinárodní úmluvou upravující nakládání s odpadem je Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování z roku 1989, která vstoupila v platnost v roce 1992. Jedná se o komplexní mezinárodní dohodu o nebezpečných a jiných odpadech, jejímž cílem je ochrana lidského zdraví a životního prostředí před negativními dopady způsobenými vznikem, nakládáním a pohybem odpadu. Úmluva požaduje po smluvních státech, aby zajistily jak ekologické nakládání, tak ekologické zneškodňování odpadu. Mimo to se smluvní státy zavázaly k předcházení vzniku odpadu, minimalizaci produkce odpadu a zneškodňování u zdroje.³² Pro oblast nakládání s odpadem komunálním neexistuje na mezinárodní úrovni žádná právní úprava, která by se konkrétně zabývala pouze tímto druhem odpadu.

2.1. Právní úprava nakládání s komunálním odpadem na unijní úrovni a její vývoj

Oblast ochrany životního prostředí se na unijní úrovni začala rozvíjet od 70. let 20. století. Do té doby nebyla ochrana životního prostředí vnímána jako podstatná a tak ani zakládací smlouvy

³¹ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010. str. 424.

³² Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal, Basel 1989. Dostupné na WWW: <https://www.basel.int/Portals/4/Basel%20Convention/docs/text/BaselConventionText-e.pdf>.

Evropského společenství neobsahovaly ustanovení zabývající se ochranou životního prostředí, jehož součástí je i problematika nakládání s komunálním odpadem.³³ Odpadové hospodářství je na unijní úrovni řešeno převážně sekundárními právními předpisy, kterými jsou směrnice a nařízení a k rozvoji politiky EU v oblasti životního prostředí pak slouží koncepční nástroje, tzv. Akční programy. Níže je uveden stručný přehled stěžejních dokumentů, které se staly základem pro rozvoj odpadového hospodářství na unijní úrovni.

Hned na počátku 70. let 20. století došlo k přijetí několika významných dokumentů v této oblasti. V roce 1973 v rámci Konference OSN ve Stockholmu byl přijat první akční program ochrany životního prostředí, jenž se stal základem pro společný postup členských zemí v oblasti odpadového hospodářství³⁴ a navazoval na Agendu 21, která se zabývala závěry přijatými na mezinárodní konferenci o životním prostředí, konané ve Stockholmu v roce 1972. V roce 1975 došlo k přijetí tří směrnic obsahujících právní regulaci odpadu. Základem byla rámcová směrnice 75/422/EHS³⁵ upravující základní pravidla pro nakládání s odpady, která členským státům uložila povinnost přijmout opatření související se zneškodňováním odpadu bez negativních dopadů na životní prostředí a lidské zdraví. Dále byla přijata směrnice Rady 75/439/EHS o zneškodňování odpadních olejů³⁶ a směrnice Rady 78/319/EHS o toxickém a nebezpečném odpadu³⁷. Následoval druhý akční program pro roky 1977 – 1981, který si vytyčil pět základních cílů, kdy jedním z nich bylo právě nakládání s odpady.³⁸

I 80. léta 20. století byla pro unijní právní úpravu stěžejní. Na principy a cíle stanovené v prvním a druhém akčním programu navázal třetí akční program pro roky 1982 – 1986, který navíc kladl větší důraz na princip prevence.³⁹ Podstatným dokumentem se stal Jednotný evropský akt z roku 1987⁴⁰, jenž uvedl ochranu životního prostředí jako jednu z nových oblastí evropských politik a zavedl zásadu subsidiarity, tedy přijímání opatření na evropské úrovni pouze v případě,

³³ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H.Beck. 2010. str. 11.

³⁴ KRUŽÍKOVÁ, E. Ekologická politika a právo životního prostředí v Evropské Unii. 1. Vydání. Praha: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře Petr Šauer, 1997, str. 8.

³⁵ Směrnice Rady 75/442/EHS z 15. července 1975, která byla znovu publikována v kodifikované podobě jako Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2006/12/ES. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

³⁶ Směrnice Rady 75/439/EHS z 16. června 1975 o zneškodňování odpadních olejů. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

³⁷ Směrnice Rady 78/319/EHS z 20. března 1978 o toxickém a nebezpečném odpadu. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

³⁸ Resolution of the Council of the European Communities and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council of 17 May 1977 on the continuation and implementation of a European Community policy and action programme on the environment, Úřední věstník 1977/C 139/01, 13. 6. 1977, str. 5 – 6. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

³⁹ Resolution of the Council of the European Communities and of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, of 7 February 1983 on the continuation and implementation of a European Community policy and action programme on the environment (1982 to 1986), Úřední věstník 1983/C 46/01, 17. 2. 1983, str. 2 – 5. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴⁰ Single European Act, Úřední věstník L 169, 29. 6. 1987. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

že jsou efektivnější než opatření národní⁴¹. Čtvrtý akční program pro období 1987 - 1992 se zabýval přístupem k informacím o životním prostředí⁴².

V 90. letech 20. století došlo k novelizaci rámcové směrnice o odpadech směrnicí Rady 91/156/EHS⁴³, která nově obsahovala seznam odpadů. Dále byla přijata směrnice Rady 91/689/EHS⁴⁴, jež kladla důraz na oddělené nakládání s nebezpečným odpadem, nahrazující směrnici o toxickém a nebezpečném odpadu. Následoval pátý akční program pro léta 1993 až 2000 s názvem „Směrem k udržitelnému rozvoji“, v němž byl kladen důraz na předcházení vzniku odpadu, udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a řešení obalů.⁴⁵

Významným strategickým koncepčním dokumentem v oblasti odpadového hospodářství byl šestý akční program s názvem „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“ závazný pro roky 2002 až 2012 (rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002), který označil problematiku odpadového hospodářství spolu s bojem proti klimatickým změnám, ochranou přírody a biologické rozmanitosti a ochranou zdraví a udržitelným nakládáním s přírodními zdroji⁴⁶ za prioritní oblasti a dále stanovil strategické cíle a úkoly v oblasti odpadového hospodářství⁴⁷.

Pro dnešní právní úpravu odpadu je zcela zásadní rámcová směrnice 2008/98/ES o odpadech⁴⁸, která zrušila původní rámcovou směrnici o odpadech, směrnici o nebezpečných odpadech a směrnici o nakládání s odpadními oleji. Významným ustanovením směrnice 2008/98/ES je článek 4, definující hierarchii způsobů nakládání s odpady, jež lze označit za základní kámen v oblasti nakládání s komunálním odpadem. Pro úplnost lze uvést, že unijní úprava řeší i problematiku přeshraniční přepravy odpadů, a to prostřednictvím nařízení (ES) č. 660/2014, jež oproti původnímu nařízení posílilo kontrolní opatření.⁴⁹

⁴¹ Jednotný evropský akt. Úřední věstník L 169. 29. 6. 1987. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴² Resolution of the Council of the European Communities and of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 19 October 1987 on the continuation and implementation of a European Community policy and action programme on the environment (1987-1992), Úřední věstník 1987/C 328/01, 7. 12. 1987, str. 8 - 12. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴³ Směrnice Rady 91/156/EHS z 18. března 1991, kterou se mění směrnice 75/442/EHS o odpadech. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴⁴ Směrnice Rady 91/689/EHS z 12. prosince 1991 o nebezpečných odpadech. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴⁵ A European Community programme of policy and action in relation to the environment and sustainable development, Úřední věstník 1993/C 138, 17. 5. 1993, str. 42. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027>>.

⁴⁶ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002 o šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴⁷ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H.Beck. 2010. str. 425.

⁴⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁴⁹ AMANATIDIS, G. Účinné využívání zdrojů a oběhové hospodářství [online]. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/76/ucinne-vyuzivani-zdroju-a-obehove-hospodarstvi>>.

Sedmý akční program pro životní prostředí přijatý v roce 2013 na období do roku 2020 s názvem: „Spokojený život v mezích naší planety“ se problematikou odpadu zabýval pouze okrajově, a to například v souvislosti s prioritním cílem č. 2, jehož smyslem je přeměna EU na zelené a konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství, které účinným způsobem využívá zdroje.⁵⁰ Jedním z důvodů, proč se sedmý akční program více problematikou odpadového hospodářství nezabýval, je i směrnice o odpadech, jejíž cíle měly být naplněny v období platnosti tohoto programu.

Zásadní změny dotýkající se nakládání s komunálním odpadem přišly v roce 2018, kdy došlo k přijetí balíčku opatření obsahujícího návrhy čtyř směrnic, jejichž účelem byla změna některých směrnic v této oblasti. Jedná se o směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních⁵¹, směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů⁵², směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech⁵³ a směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech⁵⁴. Tyto nové směrnice posílily postavení hierarchie způsobů nakládání s odpady.⁵⁵

Základními cíli v oblasti nakládání s komunálním odpadem, které byly v těchto směrnicích stanoveny, je zvýšení přípravy k opětovnému použití a recyklace komunálního odpadu na 55 % hmotnosti do roku 2025, na 60 % do roku 2030 a na 65 % do roku 2035 [článek 1 odst. 12 písm. c) směrnice (EU) 2018/851]⁵⁶, zákaz skládkování tříděného odpadu a s tím související zavedení

⁵⁰ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU ze dne 20. listopadu 2013 o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵⁵ AMANATIDIS, G. Účinné využívání zdrojů a oběhové hospodářství [online]. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/76/ucinne-vyuzivani-zdroju-a-obehove-hospodarstvi>>.

⁵⁶ Ustanovení v článku 11 odst. 3 směrnice 2008/98/ES umožňuje členským státům odložit výše stanovené cíle až o pět let za stanovených podmínek v písm. a) a b) tohoto článku. V případě, že stát přijme odložení stanovených cílů,

odděleného sběru biologického odpadu do roku 2023 [článek 1 odst. 19 směrnice (EU) 2018/851], textilu do roku 2025 [článek 1 odst. 12 písm. b) směrnice (EU) 2018/851] a nebezpečného odpadu z domácností do roku 2025 [článek 1 odst. 17 směrnice (EU) 2018/851], snížit množství komunálního odpadu ukládaného na skládku na maximálně 10 % do roku 2035 [článek 1 odst. 4 písm. d) směrnice (EU) 2018/850], do konce roku 2025 recyklovat 65 % hmotnosti všech obalových odpadů a do konce roku 2035 recyklovat 70 % hmotnosti všech obalových odpadů [článek 1 odst. 5 směrnice (EU) 2018/852] spolu s uvedením konkrétních cílů pro jednotlivé materiály v obalových odpadech [článek 1 odst. 5 směrnice (EU) 2018/852].

Výše zmíněné cíle byly unijní právní úpravou stanoveny, aby EU byla schopna přechodu na oběhové hospodářství, bylo možné zachovat, chránit a zlepšovat kvalitu životního prostředí a lidského zdraví, racionálně využívat přírodní zdroje a rozšířit využívání energie z obnovitelných zdrojů a také přispět ke snížení závislosti EU na dovozu surovin.⁵⁷

Dále došlo k právní úpravě plastů v oběhovém hospodářství směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí⁵⁸. Tato směrnice byla transponována do zákona č. 243/2022 Sb. a jejím základním cílem uvedeným v článku 1 je předcházení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí a na lidské zdraví, tento dopad snižovat a podporovat přechod k oběhovému hospodářství.⁵⁹

V říjnu roku 2020 Evropská komise předložila návrh osmého akčního programu pro životní prostředí na období od roku 2021 do roku 2030 s názvem „8. akční program pro životní prostředí – Společně změňme trendy“, který byl schválen předběžnou politickou dohodou dne 10. 12. 2021 a dne 29. 3. 2022 byl přijat Radou EU. Jeho cílem je urychlení ekologické transformace, a to v souladu s cílem stanoveným v sedmém akčním programu pro životní prostředí. Návrh osmého akčního programu obsahuje celkem šest prioritních cílů, kterými jsou snižování emisí skleníkových plynů, adaptace na změnu klimatu, postup k modelu regenerativního růstu – vracet planetě více než brát, sledování cíle nulového znečištění životního prostředí, ochrana a obnova

je povinen splnit úroveň stanovené v odst. 5 tohoto článku, které zavazují stát zajistit k cílovým rokům 2025, 2030 a 2035 zvýšení úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklace komunálního odpadu nižších o 5 % oproti cílům stanoveným v odst. 2 tohoto článku. [Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.]

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

⁵⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

biodiverzity, podpora udržitelnosti životního prostředí a snížení hlavních environmentálních a klimatických tlaků souvisejících s výrobou a spotřebou.⁶⁰

2.2. Platná právní úprava nakládání s komunálním odpadem v České republice

K rozvoji vnitrostátní právní úpravy pojící se k odpadovému hospodářství došlo až po roce 1990, a proto právní úprava není tak rozsáhlá. Prvním zákonem o odpadech byl zákon č. 238/1991 Sb. s účinností od 1. 8. 1991, se kterým úzce souvisel zákon ČNR č. 311/1991 Sb., o státní správě v odpadovém hospodářství a zákon ČNR č. 62/1992 Sb., o poplatcích za uložení odpadů.⁶¹ Zákon č. 238/1991 Sb. byl později nahrazen zákonem č. 125/1997 Sb., o odpadech, jehož systematika nakládání s odpady je užívána i v aktuálně platné právní úpravě, a proto ho lze označit jako významný právní předpis v této oblasti.

S účinností od 1. 1. 2002 došlo opět k nahrazení původní právní úpravy odpadu, a to zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, který přejal základní rysy předchozí právní úpravy a došlo jím taktéž k harmonizaci Českého právního řádu s právem komunitárním.⁶² Odpadový zákon z roku 2001, jenž byl platný až do 31. 12. 2020, byl během jeho účinnosti mnohokrát novelizován (celkem byl změněn 61x a jednou z významných novel byla tzv. ekoauditová novela, která mimo jiné upravila pojem odpad).⁶³ Taktéž došlo ke změnám i v jiných právních odvětvích, kvůli nimž tento zákon již přestal vyhovovat legislativně-technickým požadavkům (například v oblasti přestupků)⁶⁴ a vzhledem k vývoji právní úpravy odpadového hospodářství na unijní úrovni a přijetí balíčku oběhového hospodářství, který zahrnuje novely rámcové směrnice o odpadech, směrnice o skládkách odpadů, směrnice o obalech a odpadech z obalů, směrnice o vozidlech s ukončenou životností, směrnice o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních⁶⁵ a navíc stanovil například cíle pro omezení skládkování komunálního odpadu a recyklaci odpadu, bylo vytvoření a přijetí nového zákona nutné. Ministerstvo životního prostředí proto připravilo dva nové právní předpisy s účinností od 1. 1. 2021, a to zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech a zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, které nahradily dosavadní zákon o odpadech.

⁶⁰ Návrh Rozhodnutí EP a Rady o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030. 2020/0300 (COD).

⁶¹ DAMOHORSKÝ, M. a kol., Právo životního prostředí. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, str. 427 – 428.

⁶² DAMOHORSKÝ, M. a kol., Právo životního prostředí. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, str. 427 – 428.

⁶³ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kol. Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2015, str. 223.

⁶⁴ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. str. 145. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

⁶⁵ AMANATIDIS, G. Účinné využívání zdrojů a oběhové hospodářství [online]. [cit. 30. 9. 2022] Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/76/ucinne-vyuzivani-zdroju-a-obehove-hospodarstvi>>.

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů je aktuálně základním právním předpisem v této problematice. Tento zákon vychází z předešlých právních úprav, ale byl ovlivněn unijními předpisy, které v této oblasti v posledních letech vznikly. Ačkoliv se jedná o relativně nový zákon, došlo již k jeho novelizaci, a to zákonem č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci, jenž zrušil ustanovení § 149 týkající se poskytování údajů o fyzických osobách. Další novela provedena zákonem č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona bude účinná od 1. 7. 2023 a na jejím základě dojde například ke změnám týkajících se provozu zařízení určených pro nakládání s odpadem, povolení provozu zařízení, soustředování odpadu, skladování odpadu, sběru odpadu, úpravy, využití a odstraňování odpadu. Touto novelou dojde k rozšíření stanovených podmínek pro provoz zařízení sloužících k jednotlivým způsobům nakládání s odpadem.⁶⁶

ZODP upravuje kategorizaci odpadu a základní pojmy, povinnosti vztahující se na dané subjekty, a především způsoby nakládání s odpadem. Na problematiku nakládání s komunálním odpadem se vztahuje celá řada ustanovení. K těm nejpodstatnějším lze zařadit ustanovení § 5 ZODP definující původce odpadu, ustanovení § 11 ZODP, které obsahuje definice pojmů komunální odpad, biologicky rozložitelný komunální odpad, skládka, nakládání s odpadem či recyklace, hlavu VI díl 1 Komunální odpad a další odpady v obecním systému. Za zmínku stojí netypická systematika ZODP – zařazení koncepčních nástrojů, tedy plánů odpadového hospodářství, až ke konci znění tohoto zákona (ustanovení §§ 97 - 102 ZODP), což značně narušuje jeho přehlednost.

Na ZODP navazuje vyhláška č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů, kterou na základě ustanovení § 6 ZODP vydalo Ministerstvo životního prostředí. Katalog odpadů, který je uveden v příloze č. 1 této vyhlášky, stanovuje celkem 20 skupin odpadů a dále uvádí jednotlivé výčty druhů odpadu spadajících do příslušných skupin. Samostatnou skupinu tvoří právě i komunální odpad (20. skupina), který zahrnuje složky z odděleného sběru, odpady ze zahrad a parků a ostatní komunální odpad.

Dalším právním předpisem vztahujícím se k této problematice je zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o zcela nový zákon, který se soustřeďuje především na takzvaný zpětný odběr. Zpětný odběr je ve ustanovení § 3 odst. 1 písm. q) zákona o výrobcích s ukončenou životností definován jako „*odebírání odpadních elektrozařízení, odpadních baterií nebo akumulátorů nebo odpadních pneumatik od konečných*

⁶⁶ Zákon č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona.

uživatelů, popřípadě od jiných osob v místě určeném výrobcem nebo jejich odebrání posledním prodejcem“. Ačkoliv odpadní elektrozařízení, odpadní baterie a další výrobky uvedené v této definici jsou pro člověka odpadem a nově byly i tyto výrobky zařazeny do definice komunálního odpadu, v ZODP o nich není žádná další zmínka. Díky zařazení těchto výrobků do definice komunálního odpadu lze nyní v obecně závazné vyhlášce obce o stanovení obecního systému odpadového hospodářství uvést i tyto výrobky s ukončenou životností (praxe se tyto změny nikterak nedotkly).⁶⁷ Kromě možnosti stanovit v rámci obecního systému odpadového hospodářství místa pro jejich odkládání, pokud jsou obcí přebírány jako služba pro výrobce [ust. § 59 odst. 5 písm. d) ZODP], nevztahuje se na tyto výrobky odkládání v rámci obecního systému. Právní úprava týkající se těchto výrobků není z důvodu zaměření diplomové práce na ZODP v této práci více rozebírána.

Zcela nový je zákon č. 243/2022 Sb., o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí, účinný od 1. 10. 2022, jímž byla do Českého práva transponována směrnice EP a Rady (EU) č. 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí. Hlavním cílem tohoto zákona je snížení množství odpadu končícího na skládkách a zvýšení využívání alternativ k jednorázovým výrobkům. Výčet vybraných plastových výrobků, na které se vztahuje tento zákon je uveden v příloze tohoto zákona, jež se odvíjí od přílohy výše zmíněné směrnice.

ČR byla povinna na základě článku 17 směrnice č. 2019/904 tuto směrnici transponovat do 3. 7. 2021, což nebylo dodrženo, neboť byl zákon č. 243/2022 Sb. přijat až 10. 8. 2022 a účinnosti nabyl ke dni 1. 10. 2022. ČR tedy nedodržela transpoziční lhůtu a vzhledem k naléhavosti řešení množství vyprodukovaného komunálního odpadu, do něhož je možné bez pochyby tyto výrobky zařadit, lze tento zdoluhavý proces přijetí zákona považovat za velice negativní se značnými dopady na životní prostředí, neboť mohlo dojít k významnému snížení spotřeby takovýchto výrobků. Jak uvádí Ministerstvo životního prostředí ve své tiskové zprávě, mohlo by na základě tohoto zákona dojít ke snížení až o 1,77 miliardy kusů ročně⁶⁸.

Další zákon, který byl v souvislosti s přijetím nového ZODP změněn, je zákon ČNR č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, do něhož byla přesunuta poplatková povinnost vztahující se k nakládání s odpady, která původně byla obsažena v zákoně o odpadech z roku 2001. Mimo přesunutí právní úpravy došlo i k významným změnám ohledně

⁶⁷ LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.

⁶⁸ Konec jednorázových plastů dnes schválil Senát [online]. [cit. 24. 9. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20220810_Konec_jednorazovych_plastu_dnes_schvalil_Senat>.

poplatků za komunální odpad, které mají dopad hlavně na jednotlivé obce. O této problematice je pojednáno v kapitole 4 této práce.

Pro úplnost lze uvést, že spolu se zákonem o odpadech a zákonem o výrobcích s ukončenou životností vešel ke dni 1. 1. 2021 v platnost i zákon č. 545/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je pro oblast nakládání s komunálním odpadem důležitý z toho důvodu, že obaly jsou považovány podle zákonné definice za komunální odpad⁶⁹.

2.3. Koncepční nástroje

Podstatnou roli v oblasti nakládání s komunálním odpadem zastávají vedle právních předpisů také koncepční nástroje. Stěžejní jsou plány odpadového hospodářství, na které dopadly změny s přijetím nové legislativy. Zákon č. 185/2001 Sb. upravoval tři druhy plánů odpadového hospodářství, a to Plán odpadového hospodářství České republiky, Plán odpadového hospodářství kraje a Plán odpadového hospodářství obce. Nový ZODP již neupravuje Plán odpadového hospodářství obce. Ačkoliv v době platnosti POH ČR, POH krajů a POH obcí došlo k přijetí nového ZODP a podle ustanovení § 42 odst. 7 zákona č. 185/2001 Sb. vztahujícího se k POH ČR, § 43 odst. 9 zákona č. 185/2001 Sb. vztahujícího se k POH krajů a § 44 odst. 8 zákona č. 185/2001 Sb. vztahujícího se k POH obcí, mělo dojít ke změnám POH, neboť tímto došlo k zásadní změně podmínek, na jejichž základě jsou POH vypracovávány, k žádným úpravám v těchto dokumentech nedošlo. Důvodem je přechodné ustanovení § 154 odst. 2 ZODP, které zachovává platnost stávajících POH až do konce doby, na níž byly vypracovány. Toto ustanovení dále stanoví, že POH obcí zůstávají platné do konce doby jejich existence a neruší se s přijetím nového ZODP. Vzhledem k tomu, že zákon č. 185/2001 Sb. v ustanovení § 44 odst. 8 stanovil minimální dobu, na kterou se POH obcí zpracovávají, 5 let, některé obce již POH nemají. Mezi takové obce patří například České Budějovice⁷⁰, Ostrava⁷¹ nebo Kladno⁷², jímž platnost POH vypršela v roce 2021. Jiné obce, jako jsou například Pardubice⁷³ nebo Plzeň⁷⁴ mají POH na deset let, tedy až do roku

⁶⁹ Ustanovení § 11 odst. 2 písm. a) zákona o odpadech.

⁷⁰ Plán odpadového hospodářství statutárního města České Budějovice [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.c-budejovice.cz/sites/default/files/obsah/Mesto/soubory/plan-odpadoveho-hospodarstvi-cb.pdf>>.

⁷¹ Plán odpadového hospodářství statutárního města Ostravy na období let 2017 – 2021 [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zdravaova.cz/wp-content/uploads/2017/10/POH-2017-2021.pdf>>

⁷² https://mestokladno.cz/assets/File.ashx?id_org=6506&id_dokumenty=1464593.

⁷³ Plán odpadového hospodářství města Pardubice [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://pardubice.eu/data/files/aa/890/c92b845fc152545beef7dbde727207b94b8/plan-odpadoveho-hospodarstvi-mesta-pardubice.pdf>>.

⁷⁴ Plán odpadového hospodářství statutárního města Plzně [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://odpady.plzen.eu/aktuality/plan-odpadoveho-hospodarstvi-statutarniho-mesta-plzne-2017-2026.aspx>>.

2026. Výjimkou nejsou ani POH zpracované na 7 nebo 8 let - Brno má platný POH do roku 2025⁷⁵, Olomouc do roku 2023⁷⁶.

2.3.1. Plán odpadového hospodářství České republiky

Významným koncepčním nástrojem, na který ZODP odkazuje v části čtvrté, je Plán odpadového hospodářství České republiky (POH ČR). Jedná se o „*nástroj pro řízení odpadového hospodářství ČR a pro realizaci dlouhodobé strategie odpadového hospodářství*“⁷⁷. Povinnost vypracování plánů pro nakládání s odpady, který je v ČR vydáván právě pod názvem Plán odpadového hospodářství České republiky, vyplývá z odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 98/2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic. I na tento dokument mělo přijetí balíčku odpadové legislativy značný vliv, a proto v roce 2022 došlo ke schválení aktualizace POH ČR pro období 2015 – 2024 s výhledem do roku 2035, neboť nesplňoval požadavky stanovené novým ZODP, zákonem o výrobcích s ukončenou životností, zákonem o obalech a novelizovanými směrnicemi Evropské unie.⁷⁸

Důležitou změnou týkající se POH ČR je změna jeho právní formy. Na základě původní právní úpravy vyhlášovala vláda závaznou část POH ČR nařízením [ust. § 42 odst. 4 zákona č. 185/2001 Sb.]. Se změnou právní úpravy ztratil POH ČR formu nařízení a je pouze schválen usnesením vlády.

POH ČR se skládá ze čtyř částí, kterými jsou: část úvodní, analytická, závazná a část směrná. Úvodní část obsahuje základní informace ohledně působnosti, struktury a obsahu tohoto dokumentu a dále charakterizuje institucionální zabezpečení. Část analytická se zaměřuje na vyhodnocení stávajícího stavu odpadového hospodářství v ČR a na jeho vývoj s uvedením konkrétních dat v oblasti produkce a způsobů nakládání s odpadem. Dále jsou v ní uvedeny vize pro nadcházející léta.

Třetí část, tedy část závazná, „*reflektuje strategii a vytyčené priority rozvoje odpadového a oběhového*“⁷⁹. Stěžejním principem pro tuto část aktuálně platného POH ČR je princip dodržování hierarchie odpadového hospodářství a podpora vyšších stupňů této hierarchie a také

⁷⁵ Plán odpadového hospodářství statutárního města Brna 2017 – 2025 [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/plan-odpadoveho-hospodarstvi-statutarniho-mesta-brna-2017-2025.pdf>.

⁷⁶ Plán odpadového hospodářství statutárního města Olomouc [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/20246>>.

⁷⁷ Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr>.

⁷⁸ Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr>.

⁷⁹ Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 30.9.2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/\\$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf)>. str. 68.

jsou v ní stanoveny „*cíle a opatření pro předcházení vzniku odpadu a dále cíle a zásady odpadového hospodářství, opatření k jejich dosažení včetně preferovaných způsobů nakládání s odpady a soustava indikátorů k hodnocení plnění cílů*“⁸⁰. Mezi strategické cíle uvedené v této části patří:

1. „*Předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů.*
2. *Minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí.*
3. *Udržitelný rozvoj společnosti a přechod k cirkulární ekonomice.*
4. *Maximální využívání odpadů jako náhrady primárních zdrojů.*“⁸¹

Poslední částí je část směrná, která obsahuje úpravu ohledně nástrojů pro splnění stanovených cílů, systémy kontroly plnění POH ČR a další. Nástroje na prosazování a kontrolu plnění POH ČR jsou rozděleny na nástroje normativní, kam spadají právní předpisy pro oblast životního prostředí, strategické dokumenty, POH krajů a kontrolní pravomoc veřejné správy, nástroje ekonomické, do nichž jsou řazeny poplatky za ukládání odpadu na skládku, „sleva“ pro obce za ukládání komunálního odpadu, rozšířená ekonomická odpovědnost výrobce, finanční záruka při přeshraniční přepravě, pojištění první fáze provozu skládky, zálohové systému na vratné obaly, pokuty apod.

Dále nástroje administrativní, do nichž spadá například zabezpečení jednotného výkonu státní správy v oblasti práva životního prostředí, zvyšování odbornosti pracovníků veřejné správy, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a v poslední řadě nástroje informační, zahrnující například informační koncepce Ministerstva životního prostředí, komunikační strategie, informační systémy. POH ČR obsahuje i dobrovolné nástroje, jako jsou dobrovolné dohody v oblasti odpadového a oběhového hospodářství, dobrovolné nástroje za účelem zvyšování kvality činnosti subjektů odpadového hospodářství nebo ecolabelling^{82, 83}.

⁸⁰ Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 30.9.2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/\\$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf)>. str. 68.

⁸¹ Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 30.9.2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/\\$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf)>. str. 68.

⁸² *Ecolabelling* (v překladu ekoznačení) je označování výrobků a služeb, jenž mají nižší dopady na životní prostředí během celé doby jejich životního cyklu, jejichž udělování na základě žádosti zprostředkovává CENIA.

⁸³ Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 30.9.2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/\\$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/$FILE/OODP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf)>.

2.3.2. Plány odpadového hospodářství krajů

Kromě POH ČR jsou na základě ZODP zpracovávány také plány odpadového hospodářství krajů (POH krajů), které musí být v souladu se závaznou částí POH ČR [ust. § 100 odst. 2 ZODP] a jsou vydávány do osmnácti měsíců po vydání POH ČR na dobu deseti let [ust. § 101 odst. 3 ZODP]. Aktuálně závazné POH krajů byly vypracovány pro roky 2016 – 2025 pro všech čtrnáct krajů v ČR. V následujících letech by tedy mělo dojít k přípravě nových POH krajů. Jak je zmíněno výše, díky přechodnému ustanovení § 154 odst. 2 ZODP nebylo zapotřebí změn stávajících POH, ačkoliv v době jejich platnosti došlo k přijetí nového ZODP.

U POH krajů došlo také ke změně právní formy. Podle původní právní úpravy musely mít tyto dokumenty formu obecně závazné vyhlášky a byly vázány nařízením vlády. Od této formy bylo v nové právní úpravě upuštěno a nově nebudou mít dosavadní závazné části podobu právních předpisů a nebudou ani opatřením obecné povahy, protože nestanovují žádná práva ani povinnosti⁸⁴. I z tohoto důvodu došlo k přejmenování druhé části POH krajů ze závazné na koncepční. Ostatní dvě části – analytická a směrná - zůstaly beze změny. U POH ČR k tomuto přejmenování nedošlo z důvodu, že jsou stále závazné pro POH krajů.⁸⁵

Závazná část POH kraje se mimo jiné zaměřuje také na komunální odpad. Ve vztahu k němu kraje stanovily určité cíle odvozené od celorepublikových cílů stanovených v POH ČR, jenž byly stanoveny dle stavu a možností kraje. Mezi krajské cíle týkající se komunálního odpadu patří například zavedení tříděného sběru minimálně pro odpad z papíru, plastů, skla a kovů, zvýšení minimálně na 50 % hmotnosti celkové úrovně přípravy k opětovnému použití a recyklace alespoň u odpadu z materiálů jako je papír, plast, kov, sklo z domácností a ze zdrojů podobných odpadu z domácnosti do roku 2050, zvyšování informovanosti o obecním a krajském systému pro nakládání s komunálním odpadem, snížení množství vyprodukovaného komunálního odpadu nebo zejména energetické využití směsného komunálního odpadu (po vytrídění materiálově využitelných složek, nebezpečných složek a biologicky rozložitelných odpadů) v zařízeních k tomu účelu určených v souladu s platnou legislativou.⁸⁶

Práce se níže zaměřuje na zásady a opatření stanovená v POH jednotlivých krajů vztahující se ke skládkování směsného komunálního odpadu a recyklovatelných a využitelných odpadů stanovených prováděcím právním předpisem, a to z toho důvodu, že směsný komunální odpad má výrazný podíl na množství skládkovaného odpadu v ČR a s ohledem na stanovené cíle

⁸⁴ POH krajů zůstávají nadále závazné pro územní plánovací dokumentaci.

⁸⁵ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. str. 145. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

⁸⁶ Plány odpadového hospodářství krajů [online]. [cit. 19. 12. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/plany_odpadoveho_hospodarstvi_kraju>.

(ukládání na skládky maximálně 10 % komunálního odpadu do roku 2035⁸⁷) ze strany EU je zapotřebí se soustředit na snížení skládkování tohoto druhu odpadu. Na základě ustanovení § 27 odst. 7 zákona č. 185/2001 Sb., které bylo do tohoto zákona přidáno zákonem č. 229/2014 Sb., jenž jej novelizoval, bylo v POH krajů počítáno se zákazem skládkování směsného komunálního odpadu a recyklovatelných a využitelných odpadů stanovených prováděcím právním předpisem na skládky od roku 2024. Tento cíl byl ovšem i přes jeho reflektování do právních dokumentů s přijetím nové právní úpravy odsunut až na rok 2030.

V POH jednotlivých krajů byly vymezeny zásady a opatření, které mají zajistit dosažení cílové hodnoty 0 % uloženého směsného komunálního odpadu na skládky do roku 2024. Z analýzy závazné části věnované směsnému komunálnímu odpadu POH jednotlivých krajů vyplývá, že většina POH krajů stanovila pro tento cíl zásady vztahující se k významnému omezení skládkování směsného komunálního odpadu, snižování produkce tohoto odpadu prostřednictvím odděleného sběru využitelných složek komunálního odpadu a postupování na základě hierarchie odpadového hospodářství. Mezi opatření stanovená k dosažení zmíněného cíle v jednotlivých POH krajů jsou řazeny zejména: podpora budování odpovídající efektivní infrastruktury nutné k zajištění energetického využití odpadů, v adekvátní míře energeticky využívat směsný komunální odpad v zařízeních pro energetické využití odpadů bez jeho předchozí úpravy nebo po jeho úpravě následným spalováním/spolu spalováním za dodržování platné legislativy, průběžné vyhodnocování systému nakládání se směsným komunálním odpadem na obecní a regionální úrovni. Jako další opatření, jenž se už nezahrnují všechny POH krajů, lze uvést například sledování poplatku za skládkování využitelného komunálního odpadu a podpora úsilí, aby jeho výše znevýhodňovala skládkování odpadu, jehož se bude týkat zákaz skládkování od roku 2024 (viz POH Ústeckého kraje, POH Moravskoslezského kraje, POH Jihočeského kraje) nebo snižování množství směsného komunálního odpadu zavedením intenzifikace třídění využitelných složek komunálního odpadu s následným materiálovým využitím vytríděných složek (viz POH Libereckého kraje, POH Plzeňského kraje, POH Zlínského kraje).

Z uvedeného plyne, že všechny kraje s cílem upuštění od skládkování směsného komunálního odpadu a recyklovatelných a využitelných odpadů stanovených prováděcím právním předpisem na skládky do roku 2024 počítaly a učinily opatření, umožňující dosažení tohoto cíle. Také z projektu *Obce na cestě k minimálnímu odpadu*, který připravil Institut Cirkulární ekonomiky (INCIEN) spolu se společností JRK Česká republika s.r.o., vyplývá, že obce se

⁸⁷ Čl. 5 odst. 5 směrnice 1999/31/ES o skládkách ve znění směrnice (EU) 2018/850. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

zákazem skládkování od roku 2024 počítaly a byly na tuto situaci již připraveny⁸⁸. Přes všechny výše uvedené informace byl posun odůvodněn nepřipraveností samospráv.⁸⁹ Vzhledem k tomuto posunu stojí za uvážení, zda bude Česká republika schopna dodržet cíle Evropské unie, stanovující snížení množství komunálního odpadu ukládaného na skládky na maximálně 10 % do roku 2035⁹⁰.

⁸⁸ Je nutné posouvat konec skládkování až na rok 2030? Řada obcí v ČR je již připravena na jejich zákaz [online]. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zajimej.se/je-nutne-posouvat-konec-skladkovani-az-na-rok-2030-rada-obci-v-cr-je-jiz-pripravena-na-jejich-zakaz/>>.

⁸⁹ Je nutné posouvat konec skládkování až na rok 2030? Řada obcí v ČR je již připravena na jejich zákaz [online]. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zajimej.se/je-nutne-posouvat-konec-skladkovani-az-na-rok-2030-rada-obci-v-cr-je-jiz-pripravena-na-jejich-zakaz/>>.

⁹⁰ Čl. 5 odst. 5 směrnice 1999/31/ES o skládkách ve znění směrnice (EU) 2018/850. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.

3. Systém nakládání s komunálním odpadem v zákoně č. 541/2020 Sb.

Účelem a cílem právní úpravy odpadového hospodářství je zajišťování ochrany životního prostředí, a to předcházením vzniku odpadu jak po stránce kvalitativní, tedy předcházení vzniku odpadu s nebezpečnými vlastnostmi, tak po stránce kvantitativní, tedy množství vyprodukovaného odpadu⁹¹. V případě, že ale ke vzniku odpadu dojde, je zapotřebí s ním naložit způsobem, který bude mít co nejmenší dopady na životní prostředí.

Aby mohlo být posouzeno, zda nová právní úprava poskytuje dostatečné nástroje ke splnění cílů stanovených unijním i vnitrostátním právem, případně zda došlo k posunu v dosahování stanovených cílů, je zapotřebí vymezit si co je předmětem nakládání s komunálním odpadem a kdo je subjektem, jemuž náleží práva a povinnosti s tím spojená. Z tohoto důvodu je nutné definovat základní pojmy této problematiky, kterých se změny provedené v nové právní úpravě dotkly.

Vzhledem k tomu, že komunální odpad je jednou z podmnožin pojmu odpad, pro úplnost je potřeba vymezit i tento pojem. ZODP jej v ustanovení § 4 definuje jako „*každou movitou věc, které se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit*“. Přijetí nové právní úpravy na formulaci tohoto pojmu nemělo žádné dopady, neboť k jeho úpravě došlo již tzv. ekoauditovou novelou (zákonem č. 169/2013 Sb.), již byla z definice odpadu vypuštěna část „*a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu*“. K této změně došlo z důvodu snahy o přiblížení se definici pojmu odpad v unijní rámcové směrnici o odpadech, která odpad vymezuje v článku 3 odst. 1 jako „*jakoukoliv látku nebo předmět, kterých se držitel zbavuje nebo má v úmyslu se zbavit nebo se od něho požaduje, aby se jich zbavil*“.

3.1. Základní pojmy

Z důvodu potřeby sjednocení definic s unijním právem po přijetí tzv. balíčku oběhového hospodářství, jsou v novém ZODP některé pojmy pojící se problematikou komunálního odpadu oproti původní právní úpravě pozměněny⁹². Sjednocování základních pojmů jednotlivých právních úprav členských států EU s unijními definicemi umožňuje lepší reflektování unijní úpravy do vnitrostátních předpisů. Co se týká České právní úpravy, sjednocování definic vztahujících se k této právní oblasti se dotklo hlavně pojmů komunální odpad nebo biologicky rozložitelný komunální odpad, jímž jsou věnovány následující kapitoly.

⁹¹ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H.Beck. 2010. str. 428-429.

⁹² PÁLIKÁS, M., ADÁMEK, J., FOREJT, J., GOLA, M. a LEXA, J. Nový zákon o odpadech: Přehled 10 vybraných změn [online]. [cit. 26. 3. 2022] Dostupné na WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/obcanske-pravo/novy-zakon-o-odpadech-prehled-10-vybranych-zmen-112600.html>>.

3.1.1. Komunální odpad

Základním pojmem v oblasti nakládání s komunálním odpadem, který s přijetím nového ZODP prošel významnou změnou, je právě pojem komunální odpad. Jeho definice byla plně převzata z novelizované směrnice o odpadech⁹³. Komunálním odpadem je tedy „*směsný a tříděný odpad z domácností, zejména papír a lepenka, sklo, kovy, plasty, biologický odpad, dřevo, textil, obaly, odpadní elektrická a elektronická zařízení, odpadní baterie a akumulátory, a objemný odpad, zejména matrace a nábytek, a dále směsný odpad a tříděný odpad z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností*“ [ust. § 11 odst. 2 písm. a) ZODP]⁹⁴.

Základní změnou oproti původnímu vymezení tohoto pojmu v zákoně č. 185/2001 Sb., jenž vymezoval komunální odpad v ustanovení § 4 odst. 1 písm. b) jako „*veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání*“, je zahrnutí jednotlivých složek komunálního odpadu přímo do definice a také došlo k vypuštění odkazu na Katalog odpadů.

Dále byla vypuštěna definice pojmu odpad podobný komunálnímu odpadu, jímž byl odpad vyprodukovaný právnickými a podnikajícími fyzickými osobami, a došlo k včlenění tohoto pojmu do definice komunálního odpadu. Nyní je odpad podobný komunálnímu odpadu vymezen jako „*směsný odpad a tříděný odpad z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností*“ [ust. § 11 odst. 2 písm. a) ZODP].

Nově byla do definice komunálního odpadu také přidána odpadní elektrická a elektronická zařízení, odpadní baterie a akumulátory. Původní právní úprava pro vymezení „*elektrozařízení, které se stalo odpadem*“, používala pojem elektroodpad [ust. § 37g písm. b) zákona č. 185/2001 Sb.]. Důvodem k zařazení těchto složek do definice komunálního odpadu je, že pro fyzické osoby tyto složky odpadem jsou, neboť se jich zbavují, případně se jich chtějí zbavit, čímž dochází k naplnění definice odpadu. Díky začlenění těchto výrobků pod pojem komunální odpad mohou obce nyní upravit způsoby nakládání s těmito výrobky v obecně závazných vyhláškách.⁹⁵

Mimo demonstrativní výčet jednotlivých druhů odpadu spadajících do komunálního odpadu, je v tomtéž ustanovení i negativní vymezení komunálního odpadu (neboli co není komunálním odpadem). Jedná se o „*odpad z výroby, zemědělství, lesnictví, rybolovu, septiků,*

⁹³ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

⁹⁴ Pro srovnání článek 3 bod 2b) Směrnice EP a Rady (ES) 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic.

⁹⁵ LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.

kanalizační sítě a čistíren odpadních vod, včetně kalů, vozidla na konci životnosti ani stavební a demoliční odpad“ [ust. § 11 odst. 2 písm. a) ZODP]. Novou úpravu lze považovat za přesnější⁹⁶, neboť definice obsahuje konkrétní výčet druhů odpadu spadajících pod tento pojem a zároveň vypočítává i co komunálním odpadem není, což umožňuje jednoznačné rozpoznání, zda konkrétní věc komunálním odpadem je, či nikoliv a není k tomu zapotřebí vyhledávání v Katalogu odpadů, na který zákon o odpadech z roku 2001 v definici komunálního odpadu odkazoval [ust. § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 185/2001 Sb.].

3.1.2. Biologicky rozložitelný odpad, biologicky rozložitelný komunální odpad

Biologicky rozložitelný odpad je v ustanovení § 11 odst. 2 písm. b) ZODP definován jako „*odpad, který podléhá aerobnímu nebo anaerobnímu rozkladu*“. Na tento pojem navazuje biologicky rozložitelný komunální odpad, který tvoří významnou složku komunálního odpadu. Jeho nové vymezení bylo převzato ze směrnice o skládkách odpadů a rámcové směrnice o odpadech [článek 3 bod 4 směrnice o odpadech]. Nově je biologicky rozložitelný komunální odpad definován v ustanovení § 11 odst. 2 písm. c) ZODP jako „*biologicky rozložitelný odpad obsažený v komunálním odpadu*“.

Jak vyplývá z každoročně vydávané publikace *Produkce, využití a odstranění odpadů*, jež obsahuje data Českého statistického úřadu ohledně množství vyprodukovaného odpadu, které provádí již od roku 1992, množství produkce komunálního odpadu v posledních letech neustále roste. Za rok 2020 z celkové produkce komunálního odpadu 5 418 774 tun tvořil vytrízený biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven 26 135 tun a biologicky rozložitelný odpad 788 167 tun⁹⁷. Tyto údaje nezahrnují biologicky rozložitelný komunální odpad obsažený ve směsném komunálním odpadu.⁹⁸

3.1.3. Další pojmy vztahující se k nakládání s komunálním odpadem

Mimo základní pojmy v této problematice došlo i k úpravě pojmů souvisejících. Mezi ně lze zařadit například pojem nakládání s odpadem. Ten nově vedle shromažďování, skladování, sběru, úpravy, využití, odstranění, obchodování a přepravy odpadu zahrnuje navíc soustředování odpadu a z definice byl vyňat výkup odpadu a doprava odpadu [pro srovnání ustanovení § 11 odst.

⁹⁶ LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.

⁹⁷ Český statistický úřad [ČSÚ]. Produkce, využití a odstranění odpadů za období 2020. [cit. 15. 10. 2022]. In: Český statistický úřad [online]. Praha, 2021. Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-2020>>.

⁹⁸ Český statistický úřad [ČSÚ]. Produkce, využití a odstranění odpadů za období 2020. [cit. 15. 10. 2022]. In: Český statistický úřad [online]. Praha, 2021. Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-2020>>.

1 písm. c) ZODP s ustanovením § 4 odst. 1) písm. e) zákon č. 185/2001 Sb.]. Soustředování odpadu je podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. d) ZODP definováno jako „*umístění odpadu v prostoru, včetně prvotního třídění pro účely odděleného soustředování a dočasného uložení odpadu v daném místě*“. Podle důvodové zprávy má být tento pojem chápán v nejširším smyslu a je tím tedy myšlen jakýkoli odpad nacházející se na jakémkoli místě. S tímto pojmem se úzce pojí povinnost odděleného soustředování odpadu, a to podle druhu a kategorie odpadu.⁹⁹

Dalšími pojmy souvisejícími s komunálním odpadem, u nichž došlo ke změnám jejich zákonného vymezení je například pojem původce odpadu, kterému je věnována *kapitola 3.2.1.* nebo pojem skládka, o níž je více v *kapitole 5.2.*

3.2. Základní subjekty

Předmětem problematiky nakládání s komunálním odpadem je komunální odpad, který je vymezen výše. K tomu, aby s ním mohlo být dále nakládáno je zapotřebí definovat subjekt, který je nositelem práv a povinností stanovených právní úpravou. Za nejvýznamnější subjekt komunálního odpadu lze bez pochyby označit původce komunálního odpadu, jehož vymezení se změna právní úpravy také zásadně dotkla.

Od původce odpadu je zapotřebí odlišit samostatnou kategorii, která se v ZODP pojí s označením „každý“. Jedná se převážně o povinnost vztahující se na všechny osoby bez ohledu, zda se jedná o původce odpadu, či jiný subjekt v rámci odpadového hospodářství. Jedná se například o povinnost předcházení vzniku odpadu, omezování jeho množství a nebezpečných vlastností při vlastní činnosti [ust. § 12 odst. 1 ZODP], která byla i v původní právní úpravě [srovnání ust. § 10 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb.]. Podnikající fyzické osoby a právnické osoby vyrábějící výrobky navíc mají povinnost zabezpečit, aby na konci životnosti jejich výrobků došlo ke vzniku co nejmenšího množství nevyžitého odpadu [ust. § 12 odst. 2 ZODP]. Nově je zahrnuta v odstavci 3 téhož ustanovení možnost kompostování biologicky rozložitelných materiálů jako předcházení vzniku odpadu za stanovených podmínek.

Další povinnosti vztahující se ke všem osobám jsou uvedeny v části druhé hlavě I ZODP. Jedná se o povinnost nakládat s odpadem způsobem stanoveným v právních předpisech [ust. § 13 odst. 1 písm. a) ZODP], v zařízeních k tomu účelu určených [ust. § 13 odst. 1 písm. b) ZODP], soustřeďovat odpady odděleně [ust. § 13 odst. 1 písm. c) ZODP], zabezpečit odpady před jejich odcizením, únikem, znehodnocením [ust. § 13 odst. 1 písm. d) ZODP], předat odpad do zařízení určených k tomuto účelu [ust. § 13 odst. 1 písm. e) ZODP]. U těchto povinností došlo k jejich

⁹⁹ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

úpravě a konkretizaci oproti původní právní úpravě [srovnání ust. § 12 zákona č. 185/2001 Sb.], ale stále se vztahují na všechny osoby.

Na všechny osoby se také vztahuje povinnost uvedená v ustanovení § 61 ZODP, jenž obsahuje povinnost odkládat odpad nebo movité věci, které předává do obecního systému, na místa k tomu určená obcí v souladu s povinnostmi stanovenými pro daný druh, kategorii nebo materiál ZODP a obecně závaznou vyhláškou dané obce. Na podnikající fyzické osoby a právnické osoby se navíc vztahuje povinnost zajištění míst pro oddělené soustředování odpadu v provozovně v případě, že v ní nepodnikající fyzické osoby odkládají komunální odpad [ust. § 62 odst. 1 ZODP].

3.2.1. Původce komunálního odpadu

Původce komunálního odpadu je nositelem práv a povinností s touto problematikou souvisejících. V oblasti odpadového hospodářství je původcem subjekt, jenž vykonává činnost, kterou ohrožuje nebo poškozuje životní prostředí¹⁰⁰. Podle právní definice v ustanovení § 5 odst. 1 ZODP je původcem komunálního odpadu „každý, při jehož činnosti vzniká odpad, právnická nebo podnikající fyzická osoba, která provádí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení odpadu, nebo obec od okamžiku, kdy osoba odloží odpad podle § 59 a 60 na místo obcí k tomuto účelu určenému“. S přepracováním definice tohoto pojmu došlo k rozšíření okruhu subjektů spadajících do definice původce odpadu, a to o nepodnikající fyzické osoby¹⁰¹. Podle původní právní úpravy byla původcem komunálního odpadu, jenž byl vyprodukován nepodnikajícími fyzickými osobami, obec, která od fyzických osob komunální odpad přebírala a stávala se jeho vlastníkem v okamžiku odložení komunálního odpadu na místě k tomu účelu určeném [ust. § 4 odst. 1 písm. x) zákona č. 185/2001 Sb.].

Ve vztahu k právnickým a podnikajícím fyzickým osobám, jako původcům komunálního odpadu, došlo ke zpřísnění požadavků na zapojení těchto osob do obecního systému odpadového hospodářství. Tyto osoby mají i nadále možnost se do obecního systému odpadového hospodářství zapojit na základě písemné smlouvy, ale tato možnost by měla být výslovně zmíněna v obecně závazné vyhlášce obce, kterou obec stanovuje obecní systém odpadového hospodářství, a navíc je zapotřebí uvedení druhů odpadů, které mohou být na základě této vyhlášky právnickými

¹⁰⁰ PRŮCHOVÁ, I., ed. Aktuální otázky práva životního prostředí. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3629-X. str. 142.

¹⁰¹ Pro srovnání – definice původce odpadu podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. x) zákona č. 185/2001 Sb.: „Pro účely tohoto zákona se rozumí původcem odpadu - právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, při jejichž činnosti vznikají odpady, nebo právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, které provádějí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení odpadů, a dále obec od okamžiku, kdy nepodnikající fyzická osoba odpad odloží na místě k tomu určeném; obec se současně stane vlastníkem tohoto odpadu“.

a podnikajícími fyzickými osobami do obecního systému předávány. Dále je zapotřebí uvést způsob určení výše úhrady za zapojení do obecního systému a způsob výběru takové to úhrady [ust. § 59 odst. 5 ZODP]. Není povinností obce umožnit právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám zapojení se do obecního systému odpadového hospodářství. V případě, že zapojení daná obec umožňuje, je na konkrétní právnické nebo podnikající fyzické osobě, zda se do obecního systému zapojí. V případě, že se nezapojí, musí s komunálním odpadem naložit na základě smlouvy s osobou oprávněnou k převzetí daného druhu a kategorie odpadu [ust. § 15 ZODP].

Mezi původce odpadu dále patří obec [ust. § 5 odst. 1 ZODP]. Obec se původcem odpadu stává v okamžiku odložení odpadu na místo obcí k tomu účelu určeném [ust. § 5 odst. 1 písm. c) ZODP]. V tomto okamžiku se mimo jiné stává také jeho vlastníkem [ust. § 60 odst. 1 ZODP]. Obec je původcem odpadu, který na jejím území vyprodukuje fyzické osoby, komunálního odpadu od právnických osob a podnikajících fyzických osob předaného v rámci obecního systému, ale také je původcem svého vlastního odpadu, jenž může vzniknout například, pokud je obec vlastníkem a zřizovatelem vlastních dílen, garáží či podobných zařízení.¹⁰² Specifikem je přebírání některých složek komunálního odpadu (papír, plast, kovy z domácností) v rámci školního sběru [ust. § 20 odst. 1 ZODP]. V tomto případě je původcem odpadu obec, na jejímž území se nachází škola, která přebrala odpad od žáků nebo studentů [ust. § 20 odst. 2 ZODP], ale na obec se nevztahují k takto převzatému odpadu povinnosti původce odpadu, s výjimkou povinnosti podání ročního hlášení o produkci a nakládání s odpady [ust. § 20 odst. 4 ZODP].

Dále došlo k upřesnění některých specifických situací, které původní právní úprava nikterak neřešila, a proto nebylo jednoznačné, jakým způsobem v těchto případech postupovat. Jednalo se o vznik odpadu v rámci provádění díla na zakázku nebo v rámci subdodavatelských vztahů. Aktuálně platná právní úprava přejala dosavadní přístup ministerstva životního prostředí, jenž vykládalo definici původce odpadu tak, že dané osoby mají možnost uzavřít písemnou smlouvu ohledně původcovství a pro případy, kdy se osoby na původcovství nedohodnou platí, že je původcem ta osoba, která činnost, při níž odpad vzniká, fyzicky provádí [ust. § 5 odst. 2 ZODP]. Díky zakotvení tohoto přístupu do nové právní úpravy došlo ke sjednocení a ujasnění takovýchto situací, ale v praxi se postupuje beze změn.¹⁰³

¹⁰² LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.

¹⁰³ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

Odstavec 3 ustanovení § 5 ZODP dopadá na komunální odpad a odpad z obalů, s výjimkou odpadu z domácností. Jedná se například o komunální odpad z administrativních budov. Původní právní úprava se touto otázkou nezabývala a bylo postupováno opět dle výkladu Ministerstva životního prostředí. Novou právní úpravou došlo k rozšíření o obalové odpady, což má zajistit zjednodušení například pro obchodníky v obchodních centrech, kteří díky této úpravě mohou písemnou smlouvou převést původcovství komunálního odpadu a obalového odpadu na vlastníka obchodního centra, ve kterém tyto odpady vznikají [ust. § 5 odst. 3 ZODP].¹⁰⁴

V souvislosti s úpravou definice pojmu původce odpadu došlo ke změně povinností s ním spojených, jejichž vymezení obsahuje část druhá hlavy II ZODP. Na základě ustanovení § 15 odst. 1 ZODP se nově povinnosti původce odpadu uvedené v ZODP vztahují na nepodnikající fyzické osoby, a to pouze v případě, že je tak výslovně uvedeno. Jako příklad lze uvést povinnost původce odpadu prokázat orgánům provádějícím kontrolu podle ZODP, že předal odpad, který produkuje v odpovídajícím množství v souladu s ustanovením § 13 odst. 1 písm. e) ZODP uvedenou v ustanovení § 15 odst. 2 písm. b) ZODP nebo zajištění předání podle ustanovení § 13 odst. 1 písm. e) ZODP komunálního odpadu, stavebního a demoličního odpadu písemnou smlouvou před jejich vznikem uvedenou v ustanovení § 15 odst. 2 písm. c) ZODP. Za zmínku stojí, že povinnost zařadit odpad podle druhu a kategorie a nakládat s ním podle jeho skutečných vlastností vyplývající z ustanovení § 15 odst. 2 písm. a) ZODP se na nepodnikající fyzické osoby nevztahuje. Povinnost odděleného soustředování odpadu ovšem plyne i pro tyto osoby z ustanovení § 13 odst. 1 písm. c) ZODP.

3.3. Obec ve vztahu k fyzickým osobám, podnikajícím fyzickým osobám a právnickým osobám

Obec má kromě povinností spojených s původcovstvím odpadu navíc ještě povinnosti, jež jsou stanoveny pouze pro obce bez ohledu na jejich zařazení mezi původce odpadu. Obec je subjektem, který na jejím území nastavuje systém odpadového hospodářství a je na jejím uvážení, zda dodrží pouze zákonem stanovené povinnosti, nebo využije i dalších nástrojů k dosažení lepších výsledků v oblasti nakládání s komunálním odpadem.

Základní povinností obce je přebrat veškerý komunální dopad vzniklý při činnosti nepodnikajících fyzických osob na jejím území [ust. § 59 odst. 1 ZODP]. Tato povinnost se vztahuje na veškerý komunální odpad zařazený do skupiny 20 Katalogu odpadů, a i na veškeré množství (toto neplatí v případě, že obec zavedla poplatek za odkládání komunálního odpadu

¹⁰⁴ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

z nemovité věci na základě kapacity soustředovacích prostředků [ust. § 59 odst. 1 věta druhá ZODP]). Dále je obec povinna určit místa pro oddělené soustředování komunálního odpadu, a to alespoň nebezpečného odpadu, papíru, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků a od 1. 1. 2025 navíc textilu [ust. § 59 odst. 2 ZODP]. Z této povinnosti ovšem ZODP ve větě druhé téhož ustanovení uvádí výjimku, kdy obec není povinna odděleně soustředovat plasty, sklo a kovy v případě, že nedojde k ohrožení možnosti provedení recyklace těchto druhů odpadů¹⁰⁵. Rozsah zajištění odděleného soustředování jednotlivých složek komunálního odpadu vymezuje § 33 odst. 1 vyhlášky č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů. Obec k tomuto účelu může využít sběrné dvory, zařízení určená pro nakládání s odpady, velkoobjemové kontejnery, sběrné nádoby, pytlový způsob sběru nebo jejich kombinaci.^{106,107}

Potřeba řešení nakládání s komunální odpadem je patrná i z ustanovení § 59 odst. 3 ZODP, jenž stanovuje obci povinnost zajistit odděleně soustředované recyklovatelné složky komunálního odpadu, které mají tvořit v roce 2025 a následujících letech alespoň 60 %, v roce 2030 a následujících letech alespoň 65 % a v roce 2035 a následujících letech alespoň 70 % z celkového množství komunálních odpadů, kterých je v daném kalendářním roce daná obec původcem. Tyto cíle pro oddělené soustředování recyklovatelných složek komunálního odpadu jsou odvozené od cílů na přípravu k opětovnému využití a recyklaci komunálního odpadu stanovených v rámcové směrnici o odpadech. Na obce nedošlo k přenosu unijních cílů z toho důvodu, že obce nejsou schopné zjistit, kde a jakým způsobem bude ve výsledku s odpady vyprodukovanými na jejich území naloženo. Vzhledem k tomu, že nedochází ke stoprocentnímu opětovnému použití a recyklaci vytríděných složek, ale vždy zbyde nerecyklovatelný výmět, cíle pro oddělené soustředování recyklovatelných složek komunálního odpadu jsou vyšší než cíle pro opětovné použití a recyklaci. Způsob výpočtu plnění cílů obcí je stanoven v příloze č. 18 k vyhlášce č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady.¹⁰⁸ V případě, že obec nedodrží tuto

¹⁰⁵ V tomto případě dochází k dotřídování na dotřídovacích linkách, kde jsou nejčastěji ručně odpady tříděny na třídícím pásu. Postupně dochází ke vzniku nových automatizovaných systémů, jenž odpad třídí na základě detekčních systémů. Jako příklad lze uvést dotřídovací linku společnosti TiTech, která využívá optické rozpoznávací zařízení na základě Near InfraRed spektroskopie. [JELÍNKOVÁ, L. Představení automatické třídící linky s NIR detekcí [online]. [cit. 15. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://odpady-online.cz/predstaveni-automaticke-tridici-linky-s-nir-detekci/>>.]

¹⁰⁶ Ustanovení § 33 odst. 1 písm. a) – f) vyhlášky č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ V České republice je průměrná vzdálenost k nádobám sloužícím k oddělenému soustředování komunálního odpadu 89 metrů a na jejím území je celkem 678 446 nádob sloužících k tomu účelu. [Kontejnery na tříděný odpad jsou málokde [online]. [cit. 3. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.jaktridit.cz/cz/rady-a-tipy/myty-v-oblasti-odpadu/kontejnery-na-trideny-odpad-jsou-malokde?&detail=1>>.]

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

povinnost, může jí být za tento přestupek uložena pokuta na základě ustanovení § 122 odst. 2 ZODP až do výše 200 000 Kč.¹⁰⁹

Obec může na základě ustanovení § 59 odst. 4 ZODP stanovit obecní systém odpadového hospodářství obecně závaznou vyhláškou. Nejedná se tedy o povinnost, nýbrž o možnost, kterou ZODP obcím nabízí. V případě, že by se obec rozhodla tuto možnost nevyužít, může občany ohledně obecního odpadového hospodářství informovat například prostřednictvím webových stránek nebo oznámením na obecní úřední desce.¹¹⁰ V případě stanovení obecního systému prostřednictvím obecně závazné vyhlášky je obec oprávněna touto obecně závaznou vyhláškou stanovit navíc i místa sloužící k přebírání stavebního a demoličního odpadu vznikajícího na jejím území při činnosti nepodnikajících fyzických osob, movitých věcí v rámci předcházení vzniku odpadu (tzv. centra zpětného odběru neboli ReUse centra, která mají pozitivní dopady jak na stránku environmentální a sociální, tak na stránku ekonomickou, neboť obcím šetří náklady na odpadové hospodářství¹¹¹), výrobky s ukončenou životností, pokud jsou přebírány v rámci služby pro výrobce na základě zákona o výrobcích s ukončenou životností a další druhy odpadu vypočtené v ustanovení § 59 odst. 5 ZODP. Toto je změnou oproti původní právní úpravě, neboť dříve nemohly být výrobky s ukončenou životností v těchto obecně závazných vyhláškách uváděny¹¹². Tato změna ovšem žádný zásah do praxe neučinila, neboť obce i tak byly součástí systému zpětného odběru.

Se stanovením míst pro oddělené soustředování komunálního odpadu souvisí pojem nezákonně soustředěný odpad definovaný v ustanovení § 14 ZODP. Toto ustanovení vymezuje postup pro zjištění osoby, která odpovídá za nezákonně soustředěný odpad a jeho následné

¹⁰⁹ Vzhledem k blížícímu se roku 2025 byly otázky ohledně této problematiky zařazeny do dotazníkového šetření. Na otázky „*Daří se obci přibližovat se ke stanoveným cílům v § 59 odst. 3 zákona o odpadech? Bude schopna splnit cíl stanovený k roku 2025? Jaké kroky chcete ještě udělat, abyste cíle naplnili?*“ odpověděl starosta obce Jarošov nad Nežárkou: „*Zatím jsme na tom oproti obcím, které žádná opatření nedělaly lépe, ale prognóza do budoucna je věštění z křišťálové koule, takže uvidíme. Chceme hlavně vylepšit chod Sběrného dvora a vyřešit likvidaci biodpadu, abychom ho nesmyslně nevozili mimo katastr.*“¹⁰⁹ Z toho vyplývá, že některé obce zatím neuskutečnily kroky, které by přispěly k plnění cílů stanovených ZODP a obce nejsou schopny určit, zda jsou jejich kroky k dosažení cílů dostatečné, což lze považovat za problematické z důvodu hrozících sankcí v případě nesplnění stanovených cílů.

¹¹⁰ LOCHOVSKÁ, J. Je nový zákon pro komunální politiku opravdu tak zlomový? [online]. [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.inisoft.cz/poradenstvi-a-skoleni/odborne-clanky/zpravodaj/obecni-system-nakladani-s-odpady-z-pohledu-noveho-zakona>>.

¹¹¹ Nemusí se všechno hned vyhodit. Obce si můžou zažádat o dotaci na zařízení re-use centra. [online]. 20. 6. 2020 [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/nemusi-se-vsechno-hned-vyhodit-obce-si-mohou-zazadat-o-dotaci-na-zrizeni-re-use-centra>>.

¹¹² LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.

odklizení, včetně předání do příslušného zařízení.¹¹³ Smyslem je především včasné odklizení nezákonně soustředěného odpadu a zabránění případného poškození životního prostředí.

V případě, že vlastník na svém pozemku zjistí přítomnost nezákonně soustředěného odpadu, jeho povinností je tuto skutečnost oznámit příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, tedy takovému, v jehož správním obvodu se pozemek nachází. Obecní úřad obce s rozšířenou působností postupuje dle ZODP s cílem zjistit odpovědnou osobu za nezákonné soustředění odpadu. Pokud dojde ke zjištění této odpovědné osoby, obecní úřad obce s rozšířenou působností na ni aplikuje sankční nástroje stanovené v ZODP a navíc dojde ke stanovení lhůty k navrácení v předešlý stav. V případě, že osoba odpad neodstraní, obecní úřad může odstranění zajistit na náklady této osoby¹¹⁴. Nedojde-li ke zjištění odpovědné osoby za tento odpad, obecní úřad obce s rozšířenou působností vyzve vlastníka předmětného pozemku k dobrovolnému odklizení odpadu. S odklizením odpadu může vlastníkovu pozemku pomoci obec, na jejímž území se odpad nachází. Neodstraní-li vlastník pozemku odpad ve stanovené lhůtě, která ze zákona činí 30 dní, s možností stanovení delší lhůty, obecním úřadem obce s rozšířenou působností pověřené osoby jsou oprávněny vstoupit na pozemek a nezákonně soustředěný odpad odstranit anebo zabezpečit a vlastník předmětného pozemku je povinen vstup takovým to osobám umožnit a zabezpečení nebo odstranění odpadu strpět. Vedle této možnosti lze vlastníkovu pozemku v případě jeho nečinnosti při odstraňování odpadu uložit povinnost zabezpečení místa, kde se nezákonně soustředěný odpad nachází, před dalším návozem odpadu.¹¹⁵

Novou povinností pro obce, která je upravena v § 60 odst. 4 ZODP, je povinnost informovat alespoň jedenkrát ročně občany o fungování systému odpadového hospodářství v obci a o jeho výsledcích. Důvodem je kontrola financování odpadového hospodářství a motivace a osvěta obyvatel ohledně struktury nákladů vztahujících se k jednotlivým druhům a materiálům odpadu¹¹⁶.

3.4. Výsledky analýzy obecně závazných vyhlášek vybraných obcí v České republice

Pro posouzení, zda jsou povinnosti spojené s přebíráním komunálního odpadu a zajištěním odděleného soustředění jeho složek obcemi dodržovány, a jaké nástroje k těmto účelům obce využívají, byla provedena komparace obecně závazných vyhlášek vydaných v deseti obcích v ČR s počtem obyvatel v rozmezí 4 500 – 5 000 obyvatel. Obce, jejichž obecně závazné vyhlášky byly

¹¹³ Černé skládky v novém zákoně o odpadech [online]. [cit. 10. 2. 2022]. Dostupný na WWW: <<https://www.enviweb.cz/91837>>.

¹¹⁴ Černé skládky v novém zákoně o odpadech [online]. [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.enviweb.cz/91837>>.

¹¹⁵ Ustanovení § 14 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

analyzovány, byly vybrány na základě jejich polohy, aby došlo k rovnoměrnému pokrytí území ČR a výsledky se nevztahovaly pouze k určité oblasti. Jedná se o obce: Bakov nad Jizerou¹¹⁷, Habartov¹¹⁸, Horšovský Týn¹¹⁹, Jílové u Prahy¹²⁰, Lišov¹²¹, Náměšť nad Oslavou¹²², Valašské Klobouky¹²³, Vamberk¹²⁴, Votice¹²⁵ a Vrbno pod Pradědem.

Všechny z výše uvedených obcí s výjimkou obcí Vamberk a Vrbno pod Pradědem mají obecně závaznou vyhlášku o stanovení obecního systému odpadového hospodářství vydanou na základě ustanovení § 59 odst. 4 ZODP. Tato obecně závazná vyhláška vypočítává odděleně soustředěvané složky komunálního odpadu, které jsou, až na výjimky, totožné. Rozdíl se týká textilů, jenž není odděleně soustředěván v obcích Jílové u Prahy a Votice, a nápojových kartonů, které nejsou upraveny v obecně závazných vyhláškách v obcích Habartov a Jílové u Prahy. Obecně závazná vyhláška obce Valašské Klobouky se nezabývá odděleným soustředěváním biologického odpadu. Jak je uvedeno výše, obec nemá povinnost úpravy odděleného soustředěvání komunálního odpadu prostřednictvím obecně závazné vyhlášky, ale musí občany informovat podle jiných dostupných prostředků. Ačkoliv je tedy povinnost odděleného soustředěvání biologického odpadu uložena obcím v ustanovení § 59 odst. 2 ZODP, nejedná se o porušení zákona, pokud obec zajišťuje poskytnutí informací ohledně této skutečnosti jinými prostředky.

Zapotřebí je zmínit, že obec Vrbno pod Pradědem obecně závaznou vyhlášku ohledně složek komunálního odpadu nemá vůbec. Tato obec je tedy povinna informovat osoby o obecním systému odpadového hospodářství prostřednictvím jiných dostupných informačních prostředků. Obec Vamberk má účinnou obecně závaznou vyhlášku z roku 2020 o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů na území

¹¹⁷ Obecně závazná vyhláška č. 4/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.bakovnj.cz/cs/samosprava/pravni-predpisy-mesta.html>>.

¹¹⁸ Obecně závazná vyhláška č. 2/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.mestohabartov.cz/vyhlasiky-a-narizeni/ds-53>>.

¹¹⁹ Obecně závazná vyhláška č. 1/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.horsovskytyn.cz/samosprava/vyhlasiky-mesta/>>.

¹²⁰ Obecně závazná vyhláška č. 2/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.jilove.cz/vyhlasiky/ds-1107>>.

¹²¹ Obecně závazná vyhláška č. 1/2022, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.lisov.cz/pravni-predpisy-mesta/ds-53/p1=3566>>.

¹²² Obecně závazná vyhláška č. 4/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.namestnosl.cz/vyhlasiky-a-narizeni-mesta/d-2864/p1=2734>>.

¹²³ Obecně závazná vyhláška č. 3/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.valasskeklobouky.cz/vyhlasiky-a-dokumenty-k-nakladani-s-odpady/ds-20632>>.

¹²⁴ Obecně závazná vyhláška č. 1/2020, o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů na území Města Vamberk. Dostupné na WWW: <<http://vamberk.cz/mesto-a-samosprava/vyhlasiky-a-narizeni/>>.

¹²⁵ Obecně závazná vyhláška č. 1/2022, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.mesto-votice.cz/vyhlasiky/ds-9782>>.

města Vamberk. Tyto obecně závazné vyhlášky měla většina z uvedených obcí, ovšem k 1. 1. 2022 došlo k jejich zrušení a přijetí obecně závazných vyhlášek o stanovení obecního systému odpadového hospodářství podle nové právní úpravy. Starosta obce Jarošov nad Nežárkou Bohumil Rod uvádí, že oddělené soustředování složek komunálního odpadu, jejichž oddělené soustředování není stanoveno zákonem (například nápojové kartony nebo textil), obce většinou řeší dle pokynů ministerstev a jiných orgánů státní správy a samosprávy nebo po dohodě se svozovou společností.¹²⁶

V obecně závazné vyhlášce o stanovení obecního systému odpadového hospodářství dále některé obce upravují nakládání s movitými věcmi v rámci předcházení vzniku odpadu. Obce Bakov nad Jizerou a Votice za účelem opětovného použití upravují nakládání s oděvy a textilem, v obci Valašské Klobouky lze k tomuto účelu předávat funkční nábytek, kuchyňské vybavení, hračky a sportovní vybavení, v obci Jílové u Prahy funkční nábytek, matrace, sportovní vybavení, vybavení domácnosti a hračky. V ostatních obcích není nakládání s movitými věcmi v rámci předcházení vzniku odpadu v obecně závazných vyhláškách upraveno. Vzhledem k tomu, že se jedná o nový institut, jenž zákon č. 185/2001 Sb. neupravoval, není nakládání s movitými věcmi v rámci předcházení vzniku odpadu v obcích tak rozšířeno. Zapotřebí je uvést, že centra zpětného odběru (neboli ReUse centra) nemusí být provozována pouze obcemi¹²⁷ a jejich vznik byl možný již před přijetím nové právní úpravy. K jejich zakotvení do ZODP došlo z důvodu motivace obcí k jejich zřízení. Jedná se tedy o další nástroj, který obcím umožňuje nakládat s movitými věcmi v rámci předcházení vzniku odpadu [ust. § 12 odst. 4 a 5 ZODP].¹²⁸

Obecně závazné vyhlášky dále obsahují úpravu nakládání s výrobky s ukončenou životností, jako jsou například elektrozařízení, pneumatiky nebo baterie a akumulátory. K tomuto se pojí ustanovení § 16 odst. 1 zákona o výrobcích s ukončenou životností, na jehož základě mohou výrobci uzavřít s obcí písemnou smlouvu o využití obecního systému odpadového hospodářství za účelem zřízení místa zpětného odběru. Tyto odpady jsou řešeny v obecně závazných vyhláškách všech uvedených obcí s výjimkou obcí Vamberk a Vrbno pod Pradědem. Ačkoliv tyto dvě obce se v obecně závazných vyhláškách výrobky s ukončenou životností nezabývají, zajišťují zpětný odběr elektrozařízení prostřednictvím sběrných dvorů¹²⁹. Některé z obcí dále v obecně závazných

¹²⁶ ROD, Bohumil. Starosta obce Jarošov nad Nežárkou. Vlastní dotazníkové šetření. 2022.

¹²⁷ Například ReUse centrum Z pokoje do pokoje v Praze provozovaný zapsaných spolkem Spojené hlavy, z. s.

¹²⁸ Nemusí se všechno hned vyhodit. Obce si můžou zažádat o dotaci na zařízení re-use centra. [online]. 20. 6. 2020 [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/nemusi-se-vsechno-hned-vyhodit-obce-si-mohou-zazadat-o-dotaci-na-zrizeni-re-use-centra>>.

¹²⁹ Sběrná místa. [cit. 3. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <https://www.asekol.cz/sberna-mista/>.

vyhláškách řeší také stavební a demoliční odpad a komunitní kompostování. Se kterými složkami a v jakém množství jednotlivé obce nakládají je shrnuto v příloze č. 6 této práce.

Z výše uvedené analýzy obecně závazných vyhlášek vyplývá, že ačkoliv obce nejsou povinny vydávat obecně závazné vyhlášky o obecním systému odpadového hospodářství [*a contrario* ustanovení § 59 odst. 4 ZODP], většina obcí tento nástroj využívá. Využívání obecně závazných vyhlášek k tomuto účelu je doporučováno z důvodu přehlednosti a komplexnosti úpravy odpadového hospodářství na jednom místě, což je vhodné jak pro obyvatele, tak pro samotné obce¹³⁰.

3.5. Přeprava komunálního odpadu

Na sběr komunálního odpadu navazuje jeho přeprava do příslušných zařízení. Přepravou komunálního odpadu je míněno přepravování odpadu dopravcem, kterým je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, jenž není původcem tohoto odpadu, a nepřepřavuje tento odpad pro potřeby svého zařízení [ust. § 11 odst. 2 písm. f) ZODP], ale také přeprava, kdy dochází k přepravování tohoto odpadu provozovatelem zařízení. Pokud přepravu provádí provozovatel zařízení, o němž je pojednáno níže, ZODP umožňuje, aby se na základě smlouvy stal vlastníkem tohoto odpadu již zahájením přepravy. V tomto případě se na provozovatele zařízení vztahují všechny povinnosti provozovatele zařízení vymezené v ZODP od okamžiku zahájení přepravy [ust. § 16 odst. 3 ZODP].

Přepravu odpadu upravuje část druhá hlava pátá díl šestý ZODP, která je společná pro všechny druhy odpadu (včetně tedy odpadu komunálního). Ustanovení § 46 ZODP vymezuje povinnosti pro právnické a podnikající fyzické osoby účastnící se na přepravě odpadu, jako je zabezpečení přepravy odpadu v souladu s právními předpisy [ust. § 46 odst. 1 písm. a) ZODP], uchovávání dokladů ohledně přepravy odpadu [ust. § 46 odst. 1 písm. c) ZODP], ohlášení přepravy nebezpečných odpadů [ust. § 46 odst. 1 písm. d) ZODP] nebo označení vozidla přepravujícího odpady [ust. § 46 odst. 2 písm. c) ZODP]. K přepravě odpadů se dále vztahuje úprava v části páté vyhlášky č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, která upravuje značení motorových vozidel přepravujících odpad po veřejně přístupných pozemních komunikacích [ust. § 17 vyhlášky č. 273/2021 Sb.] a dále přeshraniční přepravu odpadu [ust. §§ 18 až 23 vyhlášky č. 273/2021 Sb.]. Přeshraniční přeprava odpadu není v této práci reflektována, neboť se práce zaměřuje na nakládání s komunálním odpadem pouze v rámci ČR.

¹³⁰ LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.

K přepravě odpadu jsou využívána mobilní zařízení. Jedná se o zařízení pro nakládání s odpady, jenž je schopné samostatného pohybu a funkce, které přemístěním neztrácí tuto funkci [ust. § 11 odst. 1 písm. s) ZODP]. Mobilní zařízení ke sběru odpadu musí mít na základě ustanovení § 21 odst. 2 ZODP povolení k mobilnímu sběru odpadu, která jsou vydávána příslušnými krajskými úřady s platností pro území celé ČR. Do mobilního zařízení lze přebírat pouze odpad od jeho původců a dále jej nelze předávat do dalších mobilních zařízení [ust. § 32 odst. 4 ZODP]. Komunální odpad v takovémto zařízení může být uložen po dobu přepravy do zařízení určeného ke zpracování odpadu, maximálně však 48 hodin [ust. § 46 odst. 3 ZODP]. V praxi se jedná o svoz komunálního odpadu prostřednictvím tzv. svozových společností. Svoz komunálního odpadu zajišťuje příslušná obec pro své území, která se svozovými společnostmi spolupracuje.

3.6. Obec ve vztahu ke svozovým společnostem

Poté, co se obec stane původcem komunálního odpadu a jeho vlastníkem, její povinnosti s tím spojené nekončí. Obec dále postupuje podle povinností původce odpadu stanovených v ustanovení § 15 ZODP. Komunální odpad na základě písemné smlouvy uzavřené před vznikem odpadu předá podle ustanovení § 13 odst. 1 písm. e) ZODP [ust. § 15 odst. 2 písm. c) ZODP]. Obec komunální odpad předá v souladu s hierarchií odpadového hospodářství buď „*přímo nebo prostřednictvím dopravce odpadu pouze do zařízení určeného pro nakládání s daným druhem a kategorií odpadu nebo za podmínek podle § 16 odst. 3 do dopravního prostředku provozovatele takového zařízení, nebo obchodníkovi s odpady s povolením pro daný druh a kategorii odpadu, popřípadě dopravci odpadu určenému tímto obchodníkem*“ [ust. § 13 odst. 1 písm. e) bod 1 a 2 ZODP]. Osobou oprávněnou k převzetí komunálního odpadu od obce je tedy „*provozovatel zařízení určeného pro nakládání s daným druhem a kategorií odpadu*“ [ust. § 13 odst. 2 písm. a) ZODP], nebo „*obchodník s odpady s povolením pro daný druh a kategorii odpadu*“ [ust. § 13 odst. 2 písm. b) ZODP], o nichž je pojednáno níže.

Obce v ČR pro svoz komunálního odpadu na svém území využívají tzv. svozové společnosti. Ve většině případů zajišťují svoz prostřednictvím velkých svozových společností, jako je např. společnost AVE CZ odpadové hospodářství s.r.o. Využívání služeb velkých svozových společností může být pro obce oproti druhému způsobu zajišťování svozu komunálního odpadu, kterým je založení vlastní svozové společnosti, výhodnější z toho hlediska, že obcím stačí uzavřít smlouvu s příslušnou společností. U velkých společností ovšem nastává problém ohledně poskytovaných informací, skutečného způsobu nakládání s komunálním odpadem a také jejich

významné ovlivňování obcí „od výběrového řízení až k cenotvorbě“¹³¹, na což upozorňuje i Bohumil Rod, starosta obce Jarošov na Nežárkou, ve které svoz komunálního odpadu zajišťuje společnost AVE CZ¹³².

Druhou možností, jak zajistit svoz komunálního odpadu v obci je založení vlastní svozové společnosti obcí. Jako příklad lze uvést Brdskou společnost, která byla založena Dobrovolným svazkem obcí Technické služby Brdy a Hřebeny. Podle starostky obce Mníšek pod Brdy je založení vlastní svozové společnosti jediným řešením, jak dosáhnout stanovených cílů v oblasti nakládání s komunálním odpadem. Tento názor ale není sdílený všemi starostkami a starosty. Bývalý starosta obce Mníšek pod Brdy uvádí, že cílů lze dosáhnout i v případě využívání služeb velkých společností, pokud bude mezi subjekty dobrá domluva. Vlastní svozovou společnost založil také Svazek obcí – Region dolní Berounka (POBERO s.r.o.), která zajišťuje svoz od července roku 2022. Předseda svazku obcí spatřuje hlavní výhodu vlastní svozové společnosti v tom, že jednotlivé obce mají jasný přehled o množství odpadu.¹³³

Z výše uvedeného plyne, že právní předpisy obsahují nástroje, umožňující obcím využití různých způsobů zajištění svozu komunálního odpadu. Taky ze strany obcí je patrné, že se snaží a postupně rozvíjí jejich zájem o zlepšování nakládání s komunálním odpadem, díky čemuž dochází k využívání pro životní prostředí lepších způsobů nakládání s komunálním odpadem oproti skládkování, od kterého je postupně upouštěno. V případě, že by do právních předpisů byly zakomponovány i další instituty, které by obcím ušetřily administrativu a finance, je pravděpodobné, že by šetrnější způsoby nakládání s komunálním odpadem byly obcemi využívány ještě více.

3.7. Provozovatel zařízení

Dalším subjektem v oblasti odpadového hospodářství je provozovatel zařízení. Provozovatelem zařízení je podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba se sídlem nebo odštěpným závodem v ČR [ust. § 22 odst. 1 ZODP]. K zakotvení povinnosti sídla nebo odštěpného závodu v ČR do zákona došlo z důvodu hrozících rizik pro životní prostředí a lidské zdraví spojené s provozem zařízení sloužících pro nakládání s odpadem. V původní právní úpravě tato povinnost zakotvena nebyla a byla dovozována pouze výkladem.¹³⁴

¹³¹ ROD, Bohumil. Starosta obce Jarošov nad Nežárkou. Vlastní dotazníkové šetření. 2022.

¹³² ROD, Bohumil. Starosta obce Jarošov nad Nežárkou. Vlastní dotazníkové šetření. 2022.

¹³³ KRÝŽOVÁ, S. Stát plný popelářů. Obce zakládají malé firmy, aby jim svázely odpady [online]. 16. 1. 2022. [cit. 4. 12. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-stat-plny-popelaru-obce-zakladaji-male-firmy-aby-jim-svazely-odpady-185493>>.

¹³⁴ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

Zařízeními, jež jsou určena pro nakládání s odpadem, vymezuje ZODP v ustanovení § 11 odst. 1 písm. r). Jedná se o „zařízení ke skladování, sběru, úpravě, využití nebo odstranění odpadu, v kterém probíhá činnost vymezená v Katalogu činností v příloze č. 2 k tomuto zákonu a provozované na základě povolení podle § 21 odst. 2, zařízení k využití odpadu vymezené v příloze č. 4 k tomuto zákonu, které je provozováno na základě výjimky podle § 21 odst. 3 a jehož zahájení provozu bylo ohlášeno podle § 95 odst. 1, nebo malé zařízení provozované na základě souhlasu podle § 64 odst. 2“ [ust. § 11 odst. 1 písm. r) ZODP]. Katalog činností vymezuje šest oblastí nakládání s odpady - úpravu odpadu před jeho využitím nebo odstraněním, využití odpadu, odstranění odpadu, sběr odpadu, skladování odpadu a nakládání s výrobky s ukončenou životností s povinností zpětného odběru, kdy každá z uvedených oblastí se dotýká i komunálního odpadu. Zařízení k využití komunálního odpadu uvedených v příloze č. 4 ZODP jsou zařízení na výrobu papíru, lepenky nebo recyklované buničiny k výrobě papíru, lepenky nebo k dalšímu materiálovému využití v průmyslu mimo energetické využití provozované v souladu s nejlepšími dostupnými technikami, zařízení na výrobu skla provozované v souladu s nejlepšími dostupnými technikami, zařízení na výrobu kovů provozované v souladu s nejlepšími dostupnými technikami, bioplynová stanice zpracovávající biomasu a vedlejší produkty zemědělské výroby, zařízení na výrobu a zpracování plastů, syntetického kaučuku a syntetických vláken provozované v souladu s nejlepšími dostupnými technikami, zařízení ke zpracování odpadních elektrozařízení sloužící výhradně k přípravě k opětovnému použití odpadních elektrozařízení a sklad odpadů, které vznikly při činnosti jeho provozovatele.

Aby mohlo být zařízení ke skladování, sběru, úpravě, využití nebo odstranění odpadu provozováno, musí mít provozovatel zařízení povolení krajského úřadu [ust. § 21 odst. 2 ZODP], jehož náležitosti jsou vymezeny v příloze č. 3 ZODP, a to ke konkrétnímu způsobu nakládání s daným druhem odpadu. Povolení provozu zařízení je vydáváno na dobu neurčitou pro typy činností, jež jsou uvedeny v příloze č. 2 ZODP – Katalog činností [ust. § 22 odst. 1 ZODP]. Ustanovení § 21 odst. 3 ZODP vymezuje výjimky, kdy není výše zmíněné povolení provozu zařízení potřeba. V případě splnění zákonných podmínek smí být bez povolení provozována zařízení vymezená v příloze č. 4 ZODP a malá zařízení¹³⁵ [ust. § 21 odst. 3 ZODP]. Ve stanovených případech v ustanovení § 27 ZODP nelze povolení provozu zařízení vydat. Jedná se o případy, kdy žadateli pravomocně povolení zrušeno v době 5 let před podáním žádosti, nebo člen statutárního orgánu žadatele byl „členem statutárního orgánu právnické osoby v období 5 let před

¹³⁵ Malým zařízením se rozumí „zařízení pro úpravu a využití biologicky rozložitelného odpadu, které zpracovává biologicky rozložitelný odpad pro jednu zakládku v množství nepřevyšujícím 20 tun, pokud celkové roční množství zpracovaného biologicky rozložitelného odpadu nepřekračuje 150 tun“ [ust. § 11 odst. 2 písm. e) ZODP].

*podáním žádosti, během kterého nastaly skutečnosti, kvůli kterým bylo právnické osobě pravomocně zrušeno povolení provozu zařízení*¹³⁶ [ust. § 27 ZODP].

Na provozovatele zařízení se vztahují povinnosti uvedené jak ve všeobecných povinnostech při nakládání s odpady, a to v části druhé hlavě I ZODP, tak pak převážně v hlavě II ZODP, kde jsou vymezeny povinnosti původce odpadu a provozovatele zařízení. Stěžejními ustanoveními upravujícími provozovatele zařízení a jeho povinnosti jsou §§ 16 až 20 ZODP. Podstatným okamžikem je převod vlastnického práva z původce odpadu na provozovatele zařízení. Jak vyplývá z prvního odstavce ustanovení § 16 ZODP, jedná se o okamžik převzetí odpadu do určeného zařízení. Z tohoto pravidla ovšem existuje výjimka, kdy provozovatel zařízení může s osobou, která předává odpad do jeho zařízení uzavřít písemnou smlouvu, že odpad zůstává i nadále ve vlastnictví této osoby. K tomuto postupu se vztahují další podmínky, jako možná identifikovatelnost a oddělené nakládání předmětného odpadu aj. [ust. § 16 odst. 2 ZODP]. Tato možnost má sloužit například pro případy, kdy provozovatel zařízení využije uskladnění odpadu u provozovatele jiného zařízení¹³⁷. Další výjimku upravuje odstavec 3 téhož ustanovení, který stanovuje, že na základě smlouvy uzavřené mezi provozovatelem zařízení a vlastníkem odpadu se může provozovatel zařízení stát vlastníkem odpadu již okamžikem zahájení přepravy, pokud odpad přepravuje do svého zařízení určeného k nakládání s odpadem [ust. § 16 odst. 3 ZODP].

Poměrně vyčerpávající seznam povinností týkajících se provozovatele zařízení obsahují ustanovení §§ 17 až 19 ZODP. Změnou oproti původní právní úpravě je přesunutí úpravy požadavků na úkony související s převzetím odpadu do zařízení z prováděcích právních předpisů na úroveň zákona. Novým požadavkem je zajištění předání odpadu do jiného zařízení v případě ukončení provozu zařízení, k němuž musí dojít před zrušením povolení provozu zařízení, aby nešlo o nakládání s odpadem mimo zařízení určené k tomuto účelu [ust. § 17 odst. 2 ZODP]. Nově byla zavedena povinnost sledování prostoru zařízení kamerovým systémem a uchovávání záznamu po dobu 30 dnů [ust. § 17 odst. 4 ZODP]. Speciálním ustanovením je ustanovení § 20 ZODP, které se vztahuje na školní sběr, v jehož případě škola není považována za provozovatele zařízení.

Ve vztahu mezi obcí a provozovatelem zařízení je třeba si uvědomit, že obec musí při předávání odpadu do zařízení pro nakládání s odpady splňovat všechny povinnosti, které zákon stanovuje pro původce odpadu. Na základě ustanovení § 15 odst. 2 písm. c) ZODP má tedy povinnost mít uzavřenou písemnou smlouvu s provozovatelem zařízení určeného pro nakládání s daným druhem a kategorií odpadu.

¹³⁶ Ustanovení § 27 písm. b) ZODP.

¹³⁷ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

Speciálním ustanovením, které se vztahuje pouze na komunální odpad je ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) ZODP, jenž stanovuje, že pokud provozovatel zařízení přebírá komunální odpad od osob fyzických, musí do 15. ledna oznámit obci, na jejímž území odpad vznikl, jaké množství a druh komunálního odpadu za předchozí kalendářní rok převzal. V ostatních případech potvrzení o převzatém odpadu provozovatel zařízení předá původnímu vlastníkovému odpadu již při převzetí odpadu [ust. § 17 odst. 1 písm. c) ZODP].

3.8. Další subjekty v odpadovém hospodářství

V oblasti nakládání s komunálním odpadem se mimo výše zmíněné subjekty dále vyskytují dva speciální subjekty – obchodník s odpady a zprostředkovatel nakládání s odpady, jichž se přijetí nové právní úpravy výrazně dotklo, a proto jim budou věnovány níže uvedené kapitoly. Jedná se o relativně nové instituty, neboť zákon č. 185/2001 Sb. obchodníka s odpady vymezoval pouze okrajově a zprostředkovatele nakládání s odpady neupravoval vůbec (tato problematika byla řešena prostřednictvím mobilních zařízení).¹³⁸ Ve vztahu ke komunálnímu odpadu jsou tyto instituty relativní z toho důvodu, že předmětem obchodování a zprostředkování nakládání s odpady mohou být mimo jiné vytríděné složky komunálního odpadu, jako jsou například PET lahve, vytríděný papír nebo fólie pocházející z třídících linek.¹³⁹

3.8.1. Obchodování s odpady

Obchodník s odpady byl upraven již v zákoně o odpadech z roku 2001, ovšem novou právní úpravou došlo k výrazným změnám. Oproti původní úpravě obchodník s odpady už nemusí být provozovatelem mobilního nebo stacionárního zařízení [srovnání s ust. § 14 zákona č. 185/2001 Sb.], čímž došlo k rozšíření subjektů oprávněných k obchodování s odpady. Obchodování s odpady je v ustanovení § 11 odst. 1 písm. p) ZODP definováno jako „*nákup a prodej odpadů na vlastní odpovědnost právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou, včetně situace, kdy tyto osoby nemají odpad fyzicky v držení*“. Jak vyplývá z uvedené definice, obchodníkem s odpadem může být pouze právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba. Pro možnost vykonávat tuto činnost je zapotřebí povolení, které vydává krajský úřad osobě se sídlem nebo odštěpným závodem v ČR na základě žádosti na dobu nejdéle šesti let s možností opakovaného prodloužení a zároveň se mu přiřadí identifikační číslo obchodníka [ust. § 26 ZODP]. Náležitosti žádosti o povolení k obchodování s odpady jsou stanoveny v příloze č. 3 k ZODP.

¹³⁸ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

¹³⁹ ANTOŠ, R. Dokladování při prodeji odpadů [online]. 22. 6. 2021. [cit. 27. 12. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.obecniportal.cz/33/dokladovani-pri-prodeji-odpadu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Em4nFNDRd4wDOoEb3O-OgTJrJfTGJxQrnQ/>>.

Obchodník s odpady smí přebírat odpad pouze od podnikajících fyzických osob či od osob právnických [*a contrario* ust. § 44 odst. 3 ZODP]. Obchodník s odpady se stává vlastníkem odpadu [ust. § 44 ZODP] a povinnosti k předmětnému odpadu mu vznikají v okamžiku zahájení přepravy odpadu z provozovny nebo zařízení, nebo okamžikem, kdy dojde k převzetí odpadu od jiného obchodníka. Dále může odpady předávat pouze do zařízení k úpravě či využití odpadu, případně jinému obchodníkovi s odpady, jež musí mít v okamžiku zahájení přepravy zajištěné písemnou smlouvou. Včasnost uzavření smlouvy se zařízením nebo s dalším obchodníkem má zajistit ochranu životního prostředí a má předcházet nelegálnímu zbavování se odpadu¹⁴⁰. Řetězec smí zahrnovat pouze dva obchodníky s odpady, kteří si mezi sebou musí jasně ujednat, který z nich je za odpad odpovědný a od kterého okamžiku. První obchodník tedy smí předat odpad druhému obchodníkovi, který musí odpad předat již přímo do zařízení k úpravě nebo využití odpadu.

Ustanovení § 94 ZODP obchodníkovi s odpady stanovuje povinnost vedení průběžné evidence, jejíž detaily jsou stanoveny ve vyhlášce Ministerstva životního prostředí č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, a kterou musí uchovávat po dobu 5 let od provedení záznamu. Na základě ustanovení § 95 odst. 4 ZODP je obchodník povinen za uplynulý kalendářní rok podávat Ministerstvu životního prostředí hlášení souhrnných údajů, které z evidence vyplývají. Kontrolu provádí obecní úřad obce s rozšířenou působností a krajský úřad [ust. § 29 vyhlášky č. 273/2021 Sb.]. Podmínkou je, že lze takto obchodovat pouze s odpady s kladnou hodnotou, a to z důvodu ochrany životního prostředí, neboť se předpokládá, že v tomto případě nebude s odpady nelegálně naloženo.¹⁴¹

3.8.2. Zprostředkování nakládání s odpady

Zprostředkování nakládání s odpady je v ZODP zcela novým právním institutem. ZODP jej v ustanovení § 11 odst. 1 písm. t) definuje jako „*zajišťování využití nebo odstranění odpadu jménem jiných osob, včetně případů, kdy nemá právnická nebo podnikající fyzická osoba zprostředkovávající nakládání s odpady tyto odpady fyzicky v držení*“. Na základě ustanovení § 45 odst. 1 ZODP může činnost zprostředkovatele vykonávat pouze po ohlášení příslušnému krajskému úřadu. Odpad, který je předmětem smlouvy uzavřené mezi původcem odpadu a zprostředkovatelem, zůstává nadále ve vlastnictví původce [ust. § 45 odst. 2 a 3 ZODP]. Tento fakt je důležitý hlavně z důvodu odpovědnosti pojící se k tomuto odpadu. Jedná se o hlavní znak, kterým se zprostředkovatel odlišuje od osoby obchodníka s odpady (ten k odpadu nabývá

¹⁴⁰ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

¹⁴¹ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

vlastnické právo). Smlouvou se zprostředkovatel zavazuje zajistit jménem původce odpadu předání odpadu do zařízení k tomu účelu určenému. S tímto zařízením musí mít zprostředkovatel v okamžik uzavření smlouvy s původcem odpadu uzavřenou smlouvu o přijetí odpadu do zařízení [ust. § 45 odst. 2 ZODP]. Zprostředkovatel nakládání s odpady nemá povinnost vést evidenci ohledně předmětného odpadu a ani v žádné evidenci není sám veden.

4. Poplatky za komunální odpad

Ačkoliv je kladen důraz na předcházení vzniku komunálního odpadu, stále dochází k jeho produkci, se kterou souvisí potřeba s ním určitými způsoby dále nakládat. S tím jsou ovšem spojeny další náklady, které nejsou zanedbatelné. Z tohoto důvodu zákon stanovuje poplatky, prostřednictvím nichž jsou tyto náklady hrazeny. Poplatky spojené s komunálním odpadem byly novými právními předpisy výrazně změněny. Zákon č. 543/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o výrobcích s ukončenou životností, novelizoval zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů¹⁴² a nově do něj zahrnul poplatek za komunální odpad¹⁴³, čímž došlo k ucelení právní úpravy, neboť před touto změnou byly poplatky za komunální odpad upraveny v různých právních předpisech.

Mimo to došlo i k přepracování jednotlivých poplatků. Namísto původních poplatků, tedy místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů¹⁴⁴ a poplatku za komunální odpad^{145,146}, byl nově upraven poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a poplatek za odkládání odpadu z nemovité věci¹⁴⁷.

Z důvodu přijetí změny právní úpravy poplatků až ke konci roku 2020 a tedy nedostatku času, který by obce potřebovaly pro stanovení nových poplatků, umožnil zákon obcím, aby i v roce 2021 vybíraly poplatky na základě obecně závazných vyhlášek vztahujících se k právní úpravě odpadového hospodářství platné do konce roku 2020¹⁴⁸. Na obce tato změna tedy zcela dopadla až k 1. 1. 2022, od kdy musí být poplatky za komunální odpad vybírány již na základě platné právní úpravy.

Poplatky za komunální odpad jsou upraveny v hlavě VII zákona o místních poplatcích. Ustanovení § 10d zákona o místních poplatcích mimo výčet poplatků vymezuje také možnosti obce ohledně stanovení poplatků za odpadového hospodářství. Obec může pro příslušné poplatkové období, jímž je kalendářní rok, stanovit pouze jeden ze dvou poplatků. Nejedná se

¹⁴² Ustanovení § 10d a násl. zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴³ Ustanovení § 10d a násl. zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁴ Ustanovení § 1 písm. h), § 10b zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ Ustanovení § 17a zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁶ Pro úplnost lze uvést úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě smlouvy [ustanovení § 17 odst. 6 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů], která nebyla poplatkem, ale plnila stejnou funkci. Nová právní úprava tento smluvní model nepřejala [AUER, T., Poplatky za odpad od roku 2021 – zjednodušení, nebo komplikace? [online]. 15. 2. 2021. [cit. 3. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/poplatky-za-odpady-od-roku-2021-zjednoduseni-nebo-komplikace-112556.html>>].

¹⁴⁷ Ustanovení § 10d a násl. zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ Ustanovení § 156 odst. 3 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.

ovšem o povinnost. Obec na svém území poplatek za komunální odpad zavádět nemusí, ale poté není oprávněna volit si jiný způsob zpoplatnění komunálního odpadu.¹⁴⁹ Oproti původní právní úpravě došlo ke zrušení možnosti uzavírání smluv ohledně komunálního odpadu s fyzickými osobami, a to z důvodu nerovnovážného vztahu mezi obcí, jejíž povinností je zajištění nakládání s komunálním odpadem fyzických osob, a fyzickými osobami, jímž smluvní volnost umožňovala, zda za službu obce poskytne protiplnění.¹⁵⁰

4.1. Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství

Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství navazuje na poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, ale došlo v něm k určitým změnám¹⁵¹. Subjektem poplatku za obecní systém odpadového hospodářství je na základě ustanovení § 10e zákona o místních poplatcích poplatník, kterým je buď „fyzická osoba přihlášená v obci nebo vlastník nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášená žádná fyzická osoba a která je umístěna na území obce“. Nově může být poplatek vybírán i od právnických osob, které jsou vlastníky zmíněných nemovitostí. Za splnění zákonem stanovených podmínek v ustanovení § 10g zákona o místních poplatcích je možné osvobození osoby od tohoto poplatku. Zákonem stanovená nejvyšší hranice výše poplatku je 1 200 Kč. Stanovení konkrétní výše tohoto poplatku v dané obci je v gesci obce, pro jejíž území se poplatek stanoví. Obec tak činí obecně závaznou vyhláškou, ve které mimo to stanoví i druh poplatku. Tento poplatek lze považovat z pohledu správy poplatku za jednodušší, a to z důvodu vymezení poplatníků. Obec může pro dohledání poplatníků využít dostupných zákonných nástrojů jako je základní registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel, informační systém cizinců nebo katastr nemovitostí.¹⁵²

V porovnání s předchozí právní úpravou u poplatku za obecní systém odpadového hospodářství chybí v nové právní úpravě kritéria pro stanovení výše tohoto poplatku¹⁵³. Lze

¹⁴⁹ Metodická pomůcka. Místní poplatky za komunální odpad. Dostupné na WWW: <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Metodika_Metodicka-pomucka-Mistni-poplatky-za-komunalni-odpad_v03.pdf>.

¹⁵⁰ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.

¹⁵¹ AUER, T. Poplatky za odpad od roku 2021 – zjednodušení, nebo komplikace? [online]. 15. 2. 2021. [cit. 30. 9. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/poplatky-za-odpady-od-roku-2021-zjednoduseni-nebo-komplikace-112556.html>>.

¹⁵² LOCHOVSKÁ, J. Chytré řešení evidence a svozu odpadů začíná už nastavením obecních systémů pro zpoplatnění komunálního odpadu. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 6, str. 22.

¹⁵³ Právní úprava před novelizací obsahovala v ustanovení § 10b odst. 5 zákona o místních poplatcích dvě složky pro stanovení výše poplatku, a to částku až 250 Kč za poplatníka a kalendářní rok a částku stanovenou podle skutečných nákladů obce vynaložených na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za předchozí rok až do výše 750 Kč za poplatníka a kalendářní rok.

usuzovat, že z důvodu upuštění od zákonného vymezení kritérií pro stanovení výše poplatku, byla přidána povinnost vymezená v ustanovení § 60 odst. 4 ZODP. Touto povinností je informovat alespoň jedenkrát ročně občany o fungování systému odpadového hospodářství v obci a o jeho výsledcích, což má umožnit kontrolu financování odpadového hospodářství a motivovat a poučit občany o struktuře nákladů vztahujících se k jednotlivým druhům a materiálům odpadu.

4.2. Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci

Druhou možností je stanovení poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Jak je zmíněno výše, je na uvážení dané obce, který ze zákonem stanových poplatků si vybere a zda si nějaký vybere. V případě, že obec obecně závaznou vyhláškou zvolí poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, jeho subjektem se stane na základě ustanovení § 10i zákona o místních poplatcích *„fyzická osoba, která má v nemovité věci bydliště, nebo vlastník nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba“*.

Výše tohoto poplatku se stanovuje pomocí základu poplatku a sazby poplatku. Obec má na základě ustanovení § 10k odst. 2 zákona o místních poplatcích povinnost zvolit pro poplatkové období jeden ze základů poplatku, které jsou stanoveny v odst. 1 tohoto ustanovení. Základem poplatku může být buď hmotnost odpadu odloženého z nemovité věci za dílčí období v kilogramech připadajícího na poplatníka, objem odpadu odloženého z nemovité věci za dílčí období v litrech připadajícího na poplatníka, nebo kapacita soustředovacích prostředků pro nemovitou věc na odpad za dílčí období v litrech připadající na poplatníka. Obec má na základě odst. 4 tohoto ustanovení právo určit minimální základ dílčího poplatku, který činí nejvýše 10 kilogramů, pokud je základem hmotnost odpadu, nebo 60 litrů, pokud je základem objem odpadu nebo kapacita soustředovacích prostředků. Sazba poplatku je stanovena v ustanovení § 10l zákona o místních poplatcích, která je opět v gesci dané obce. Zákonem jsou určeny pouze horní hranice výše, a to 6 Kč za kilogram, pokud je základem hmotnost odpadu, nebo 1 Kč za litr, pokud je základem objem odpadu nebo kapacita soustředovacích prostředků. K finální výši poplatku je uveden výpočet poplatku v ustanovení § 10m zákona o místních poplatcích, který je stanoven jako *„součin základu dílčího poplatku zaokrouhleného na celé kilogramy nebo litry nahoru a sazby pro tento základ.“* Z výše uvedeného vyplývá, že obec je oprávněna stanovit jako minimální dílčí poplatek 60 Kč za měsíc na poplatníka.

Na rozdíl od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství je u tohoto poplatku navíc stanoven plátce poplatku, kterým je podle ustanovení § 10n odst. 1 zákona o místních

poplaticích „společenství vlastníků jednotek, pokud pro dům vzniklo, nebo vlastník nemovité věci v ostatních případech“. Plátce je povinen vybrat poplatek od poplatníků a poté jej odvést obci.¹⁵⁴

4.3. Posouzení uplatnění poplatků za komunální odpad v praxi

Díky možnosti využití původní právní úpravy poplatků za odpadové hospodářství i v roce 2021, ačkoliv již byla platná a účinná nová právní úprava, byl obcím poskytnut dostatek času připravit se na tuto změnu. Jak je zmíněno výše, pro obce bylo jednodušší zavést poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, neboť stačilo obecně závaznou vyhláškou stanovit výši poplatku na rok 2022. Tento poplatek většinou volily ty obce, které měly dle původní právní úpravy zavedený poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Z provedené analýzy obecně závazných vyhlášek deseti obcí, které jsou vypočteny v kapitole 3.4. této práce, bylo zjištěno, že osm z deseti uvedených obcí stanovily tento poplatek.

Pro srovnání lze uvést, že poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci zvolily například obce Hlavní město Praha¹⁵⁵, Červený Kostelec¹⁵⁶, Psáry¹⁵⁷ nebo Hulice¹⁵⁸. U poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci lze vyzdvihnout jeho motivační funkci, která může mít na poplatníky kladný dopad v podobě jejich většího zájmu o třídění a snížení produkce množství směsného komunálního odpadu. Zapotřebí je se ovšem podívat i z druhé strany, a to, aby kvůli tomuto nedocházelo k zbavování se komunálního odpadu jinými (nezákonnými) způsoby. Také díky tomuto poplatku bude jednodušší dosáhnout stanovených recyklačních cílů EU.

Na základě provedené analýzy lze uvést, že poplatek za obecní systém odpadového hospodářství se pohybuje v rozmezí od 500 Kč do 1 200 Kč. Většina z uvedených obcí má

¹⁵⁴ LOCHOVSKÁ, J. Chytré řešení evidence a svozu odpadů začíná už nastavením obecních systémů pro zpoplatnění komunálního odpadu. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 6, str. 22.

¹⁵⁵ Obecně závazná vyhláška č. 17/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW:

<https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/vyhlasky_a_narizeni/vyhledavani_v_pravnich_predpisech/obecne_zavazna_vyhlaska_c_17_2021_sb_hl.html>.

¹⁵⁶ Obecně závazná vyhláška č. 5/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <<https://www.cervenykostelec.cz/vyznamne-dokumenty/2021-12-obecne-zavazna-vyhlaska-5-2021-o-mistnim-poplatku-za-odkladani-komunalniho-odpadu-z-nemovite-veci>>.

¹⁵⁷ Obecně závazná vyhláška č. 3/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <<https://psary.cz/pravni-predpisy/obecne-zavazna-vyhlaska-obce-c-32021-o-mistnim-poplatku-za-odkladani-komunalniho-odp>>.

¹⁵⁸ Obecně závazná vyhláška č. 2/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <<https://hulice.cz/uredni-deska/verejne-vyhlasky/obecne-zavazna-vyhlaska-c-2-2021/>>.

stanovený tento poplatek mezi 500 Kč až 700 Kč. Výrazně vybočuje obec Jílové u Prahy, jež stanovila poplatek na 1 200 Kč¹⁵⁹, tedy na zákonné horní hranici.

Podle dat společnosti EKO-KOM jsou náklady na odpadové hospodářství pro jednotlivé obce závislé na vícero faktorech, jako je například množství a struktura odpadu, rozsah území, výdaje stanovené legislativou, životní úroveň obyvatel, geografické podmínky, dostupnost technologií pro nakládání s odpady a další. Nejvyšší náklady jsou spojeny se směsným komunálním odpadem (54 % z celkových nákladů na odpadové hospodářství obcí v roce 2020), poté s tříděným odpadem (cca 24 % z celkových nákladů na odpadové hospodářství obcí v roce 2020) a s objemným odpadem a bioodpadem (cca 12 % z celkových nákladů na odpadové hospodářství obcí v roce 2020). Zbylých cca 10 % z celkových nákladů připadlo na ostatní položky. V roce 2020 byla průměrná částka za odpadové hospodářství v obcích v ČR 1 064 Kč na obyvatele (nejvyšší náklady se pojí se Středočeským krajem – 1 245 Kč na obyvatele, nejnižší s Jihomoravským krajem – 862 Kč na obyvatele). Podstatnou roli hraje i velikost dané obce. Z dat pro rok 2020 vyplývá, že nejvyšší náklady na obyvatele jsou v obcích s více než 1 000 000 obyvatel (1 161 Kč na obyvatele) a v obcích o velikosti 20 001 až 50 000 obyvatel (1 139 Kč na obyvatele), oproti tomu nejnižší náklady na obyvatele vykázaly obce o velikosti 100 000 až 1 000 000 obyvatel (855 Kč na obyvatele).¹⁶⁰ Z těchto statistických dat vyplývá, že výše poplatků spojených s odpadovým hospodářství obce stanovují v souladu s celkovými náklady vynaloženými za odpadové hospodářství.

Obce, jejichž obecně závazné vyhlášky byly výše podrobeny analýze, které na svém území zavedly poplatek ze odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, stanovily sazby těchto poplatků v rozmezí od 0,30 Kč za litr do 0,75 Kč za litr kapacity soustředovacích prostředků pro nemovitou věc na odpad. Žádná z uvedených obcí nevyužila ke stanovení poplatku jako základ poplatku hmotnost odpadu odloženého z nemovité věci za dílčí období v kilogramech. V případě, že je počítáno s čtyřčlennou domácností využívající standardní velikost nádoby na komunální odpad o velikosti 120 litrů, která je vyvážena jedenkrát týdně (celkem 52x ročně), vyjde poplatek od 468 Kč do 1 170 Kč za rok na poplatníka. V porovnání s poplatkem za obecní systém odpadového hospodářství je stanovení tohoto poplatku pro poplatníky výhodnější. Cílové částky jednotlivých poplatků nejsou výrazně odlišné, ovšem poplatek za odkládání komunálního odpadu

¹⁵⁹ Obecně závazná vyhláška č. 1/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.jilove.cz/vyhlasiky/ds-1107>>.

¹⁶⁰ Náklady obcí na nakládání s odpady. Kolik stojí obecní odpady? [online]. 19. 9. 2021. [cit. 13. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://e-news.cz/analyzy/naklady-obci-na-nakladani-s-odpady-kolik-stoji-obecni-odpady/>>.

poplatníkům umožňuje další ušetření v případě, že sníží množství vyprodukovaného komunálního odpadu a využijí odděleného soustředování složek komunálního odpadu.

Lze konstatovat, že pro potřeby snižování produkce množství komunálního odpadu je výhodnější zavést poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, jenž dokáže osoby motivovat k snižování směsného komunálního odpadu. Z pohledu administrativy je u poplatku za obecní systém odpadového hospodářství výhodnější stanovení jednotné sazby pro všechny bez ohledu na množství vyprodukovaného komunálního odpadu, ale na druhou stranu, zde jsou pouze poplatníci a nikoliv plátcí, a tedy dochází k většímu zatížení administrativy obce z důvodu nutnosti komunikace s jednotlivými poplatníky.

5. Způsoby nakládání s komunálním odpadem

Se všemi odpady, včetně komunálního, by mělo být nakládáno v souladu s hierarchií odpadového hospodářství.¹⁶¹ S komunálním odpadem lze na základě ZODP nakládat několika způsoby mezi něž patří: využívání odpadu (např. recyklace), odstraňování odpadu (např. skládkování, spalování) a ostatní (např. prodej odpadu jako suroviny, kompostování). Tato práce se níže zabývá recyklací (recyklovány jsou některé z vytríděných složek komunálního odpadu) a skládkováním (způsob nakládání se směsným komunálním odpadem). Důvodem zaměření se na recyklaci je, že ZODP stanovil cílové hodnoty, jichž je zapotřebí dosáhnout v odděleném soustředování komunálního odpadu a recyklaci k cílovým rokům. Skládkování se práce věnuje z toho důvodu, že je cílem upustit od ukládání směsného komunálního odpadu na skládky do roku 2030¹⁶² a s tím souvisí i změny a nové instituty, které zahrnuje ZODP, mezi něž patří například tzv. třídící sleva.

5.1. Recyklace

Recyklace je jedním ze způsobů nakládání s komunálním odpadem vymezeným hierarchií odpadového hospodářství. Tento proces navazuje na povinnost odděleného soustředování odpadu. V ustanovení § 11 odst. 1 písm. l) ZODP je recyklace vymezena jako „*způsob využití odpadu, jímž je odpad znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní nebo pro jiné účely; recyklace odpadu zahrnuje přepracování organických materiálů, ale nezahrnuje energetické využití a přepracování na materiály, které mají být použity jako palivo nebo jako zásypový materiál*“. Definice tohoto pojmu zůstala až na drobné jazykové úpravy bez zásadních úprav. Jak vyplývá z ustanovení § 9 odst. 7 písm. d) ZODP, požadavky na odpady, které podléhají procesu recyklace mohou být stanoveny vyhláškou Ministerstva životního prostředí a Ministerstva průmyslu a obchodu. Stejným způsobem lze stanovit postup pro zpracování odpadu v procesu recyklace [ust. § 9 odst. 7 písm. e) ZODP]. Recyklace je v rámci hierarchie odpadového hospodářství považována za lepší způsob nakládání s komunálním odpadem, než je skládkování a spalování (včetně spalování s energetickým využitím) [ust. § 3 odst. 2 ZODP]. Z důvodu, že během recyklace často dochází k produkci odpadu a spotřebě vody či jiných surovin, zaostává tento způsob nakládání s odpadem za předcházení vzniku odpadu a za opětovným použitím.¹⁶³

¹⁶¹ TOMÁŠKOVÁ, H. Jaké máme způsoby nakládání s odpady a jaké opravdu využíváme? [online]. 12. 2. 2021. [cit. 26. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.komunalniekologie.cz/info/zpusoby-nakladani-s-odpady-jake-opravdu-vyuzivame->>.

¹⁶² Je nutné posouvat konec skládkování až na rok 2030? Řada obcí v ČR je již připravena na jejich zákaz [online]. 8. 5. 2019. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zajimej.se/je-nutne-posouvat-konec-skladkovani-az-na-rok-2030-rada-obci-v-cr-je-jiz-pripravena-na-jejich-zakaz/>>.

¹⁶³ -ZR-. Předcházet odpadům musíme i při recyklaci. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 3, str. 21.

Recyklací se podrobněji zabývá směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech, jež upozorňuje na potřebu jednotnosti údajů v oblasti recyklace v rámci členských států a dodržování stejných pravidel při výpočtech, aby mohlo být objektivně zjištěno, zda dochází k naplňování unijních cílů [bod 10 směrnice 2018/851]. Tímto unijní úprava odkazuje na potřebu sjednocení definice pojmu komunální odpad v členských státech. Dále upozorňuje na nutnost zvýšení míry recyklace komunálního odpadu, aby došlo k přechodu na oběhové hospodářství [preambule směrnice 2018/851]. V dalších bodech směrnice 2018/851 odkazuje na rozvoj recyklace jiných odpadů, jako jsou kovy, biologicky rozložitelný odpad aj.

K tomu, aby mohlo dojít k využití komunálního odpadu pomocí procesu recyklace, slouží místa k oddělení soustředování recyklovatelných složek komunálního odpadu určená obcí. ZODP pro obce nově stanovil limity, jichž musí k cílovým rokům dosáhnout. Tato problematika je detailněji rozebrána v kapitole 3.3. této práce.

Procesy recyklace mohou být prováděny pouze v zařízeních s povolením k provozu zařízení, které vydává příslušný krajský úřad na žádost žadatele [ust. § 10 odst. 1 ZODP]. Jedná se o tzv. recyklační linky neboli zařízení, v nichž dochází k výrobě recyklátů využívaných pro další výrobky ze separovaného odpadu.¹⁶⁴ V povolení musí být vymezeny požadavky stanovené v ustanovení § 10 odst. 3 ZODP. Aby subjekty byly donuceny k tomu, že odděleně soustředovaný komunální odpad, který je pro recyklaci vhodný, budou do příslušných zařízení předávat, obsahuje ZODP v ustanovení § 35 odst. 3 a § 36 odst. 5 zákaz spalování v zařízeních s energetickým využitím a předávání k odstranění takového odpadu. V případě, že dojde k porušení těchto povinností, může se subjekt dopustit přestupku podle ustanovení § 119 ZODP a může mu být uložena pokuta až do výše 1 000 000 Kč.

Recyklace komunálního odpadu se pojí také s obaly, které, jak vyplývá z ustanovení § 11 odst. 2 písm. a) ZODP, jsou zahrnuty v definici komunálního odpadu, a právě obecní systémy tříděného sběru dodávají 97 % hmotnosti sběru obalových odpadů využívaných pro materiálovou recyklaci¹⁶⁵. Povinností právnických nebo podnikajících fyzických osob, které obaly a obalové materiály uvádí na trh nebo do oběhu, je zajistit, aby byl obal nebo obalový materiál dále znovu použitelný nebo využitelný právě procesem recyklace, energetického využití nebo biologického rozkladu [ust. § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 477/2001 Sb.]. Tuto povinnost mohou plnit buď sami

¹⁶⁴ EPR aneb kde nekončí odpovědnosti výrobce za obal [online]. 31. 5. 2022. [cit. 3. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.obaly21.cz/epr-aneb-kde-nekonci-odpovednosti-vyrobce-za-obal/>>.

¹⁶⁵ ŠTASTNÁ, J. Cíle splníme, ale náklady na systém vzrostou na dvojnásobek, říká studie. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 1, str. 6.

na vlastní náklady, přenesením povinnosti na jinou osobu na základě smlouvy společně s převedením vlastnického práva k předmětnému obalu za účelem jeho dalšího uvedení do oběhu, nebo uzavřením smlouvy s autorizovanou obalovou společností [ust. § 13 odst. 1 písm. a) – c) zákona č. 477/2001 Sb.]. V ČR jsou pro recyklaci nejvíce využívány složky komunálního odpadu jako je papír, sklo, nápojové kartony a kov, které tvoří dvě třetiny celkového objemu tříděného obalového odpadu¹⁶⁶.

Aktuálním trendem je využívání recyklovatelných materiálů společnostmi vyrábějícími spotřební zboží. Nejvíce jsou k tomuto účelu poptávány recyklované plasty. Jako příklad lze uvést společnost Coca-Cola, jenž chce mít do roku 2030 ve všech svých obalech 50% podíl recyklovaných materiálů. Vzhledem k tomu, že množství recyklovaných materiálů je závislé na množství vyprodukovaného odpadu, který je pro výrobu recyklátů využíván, společnosti opouští od využívání nevhodných materiálů, jenž neumožňují jejich další využití a více zohledňují další možnosti recyklace. Například společnost PepsiCo v Evropě upouští od zelených lahví, společnost Danone ve Francii prodává vodu Evian bez etiket. Mimo upuštění od využívání nevhodných materiálů pro recyklaci je dalším krokem také zlepšení technologií zpracování odpadních plastů. Mezi tyto technologie lze zařadit chemickou recyklaci nebo pyrolýzu^{167, 168}.

5.2. Skládkování

Dalším způsobem nakládání s komunálním odpadem je skládkování. Skládkování neboli ukládání komunálního odpadu na skládky, kterými jsou dle ustanovení § 11 odst. 2 písm. g) ZODP rozuměna „zařízení pro odstranění odpadů pomocí jejich řízeného povrchového nebo podpovrchového ukládání“, patří dosud mezi nejlevnější způsoby, jak s komunálním odpadem v ČR naložit. V některých případech i způsobem jediným.¹⁶⁹ Vymezení pojmu skládka zaznamenalo s přijetím nové právní úpravy také výrazné změny. Z nové definice byl vypuštěn třífázový provoz skládky a došlo k jejímu zobecnění. Od třífázového provozu ovšem jinak upuštěno nebylo, avšak k přechodu mezi jednotlivými fázemi je nově zapotřebí změna povolení provozu zařízení nebo integrované povolení¹⁷⁰.

¹⁶⁶ Odpad & recyklace [online]. [cit. 26. 1. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.obaly21.cz/odpad-recyklace/>>.

¹⁶⁷ Pyrolýza je postup, při němž dochází k tepelnému zpracování materiálu s vyloučením přístupu kyslíku, vzduchu či jiných zplyňovacích látek. [MOLEK, T. Pyrolýza – princip, historie a současnost [online], 21. 2. 2017. [cit. 26. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://oenergetice.cz/obnovitelne-zdroje/pyrolyza-princip-historie-a-soucasnost>>.

¹⁶⁸ ŠTASTNÁ, J. Budeme mít dost recyklátu na nové obaly?. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 1, str. 18-19.

¹⁶⁹ SABÁKOVÁ, I. Nový zákon o odpadech mění pohled na skládkování odpadu a černé skládky. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 6, str. 34-35.

¹⁷⁰ SABÁKOVÁ, I. Časopis odpady: Nový zákon o odpadech mění pohled na skládkování a černé skládky [online]. 23. 6. 2021 [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://odpady-online.cz/casopis-odpady-novy-zakon-o-odpadech-meni-pohled-na-skladkovani-a-cerne-skladky/>>.

Skládkování bylo výrazně ovlivněno přijetím balíčku odpadové legislativy na konci roku 2020 s účinností od 1. 1. 2021. Důvodem pro novelizaci skládkování bylo plnění povinných cílů stanovených EU a jeho účelem je podpora odklonění se od skládkování a snaha motivovat povinné subjekty, aby respektovaly hierarchii nakládání s odpady¹⁷¹.

Pro představu lze uvést, že v rámci EU bylo v roce 2021 na skládky uloženo celkem 54 milionů tun komunálního odpadu (121 kg na obyvatele). Z dat Eurostatu vyplývá, že od roku 1995, kdy bylo na skládky uloženo celkem 121 milionů tun komunálního odpadu, docházelo k pozvolnému poklesu množství komunálního odpadu ukládaného na skládky v rámci EU až do roku 2017. V posledních čtyřech letech se množství skládkovaného komunálního odpadu stále pohybuje mezi 53 miliony a 54 miliony tun.¹⁷² Podle dat Ministerstva životního prostředí bylo v roce 2020 v ČR na skládky uloženo 48 % komunálního odpadu (celkové množství vyprodukovaného komunálního odpadu v České republice bylo 536 kg na obyvatele).¹⁷³

Již zákonem č. 229/2014 Sb., jímž byl novelizován odpadový zákon č. 185/2001 Sb., došlo mimo jiné k doplnění ustanovení § 21 odst. 7 zákona č. 185/2001 Sb., čímž byl zaveden zákaz ukládání směsného komunálního odpadu a recyklovatelných a využitelných odpadů stanovených prováděcím právním předpisem na skládky od roku 2024. S přijetím nové legislativy ovšem došlo k posunutí účinnosti tohoto zákazu z roku 2024 na rok 2030.¹⁷⁴ O posunutí zákazu skládkování směsného komunálního odpadu je více v kapitole 2.3.2. této práce.

Další změna se dotkla i poplatku za ukládání využitelných odpadů na skládku (Recyklovatelný odpad ve vyhlášce č. 273/2021 příloha č. 4 písm. E). Došlo ke zvýšení sazby tohoto poplatku, a to z 500 Kč za tunu na 800 Kč za tunu za rok 2021. Každoroční zvyšování sazby až do roku 2030, kdy by měl poplatek dosáhnout výše 1 850 Kč, je stanoveno v tabulce v příloze č. 9 ZODP. Důvodem zvyšování tohoto poplatku je postupné odklonění se od skládkování využitelných odpadů¹⁷⁵. Výše poplatku ovšem není konečná. Jako motivační nástroj sloužící k omezení množství komunálního odpadu ukládaného na skládky obcí, je navýšení poplatku za

¹⁷¹ SABAKOVÁ, I. Nový zákon o odpadech mění pohled na skládkování odpadu a černé skládky. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 6, str. 34-35.

¹⁷² Municipal waste statistics [online]. 10. 1. 2023. [cit. 26. 1. 2023]. ISSN 2443-8219. Dostupné na WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Municipal_waste_statistics#Municipal_waste_generation>.

¹⁷³ -RED-. Česko si v žebříčku světových znečišťovatelů Global Waste Index pohoršilo. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 5, str. 10.

¹⁷⁴ Je nutné posouvat konec skládkování až na rok 2030? Řada obcí v ČR je již připravena na jejich zákaz [online]. 8. 5. 2019. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zajimej.se/je-nutne-posouvat-konec-skladkovani-az-na-rok-2030-rada-obci-v-cr-je-jiz-pripravena-na-jejich-zakaz/>>.

¹⁷⁵ ČR nastupuje trend: od skládkování ke třídění, recyklaci a materiálovému využití na maximum [online]. 1. 12. 2020. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20201201-CR-nastupuje-trend-od-skladkovani-ke-trideni-recyklaci-a-materialovemu-vyuziti-na-maximum>.

každou tunu skládkovaného komunálního odpadu, která překročí hranici 120 kg na jednoho obyvatele v roce 2029¹⁷⁶. Díky postupnému zvyšování sazby poplatku za ukládání komunálního odpadu na skládky by se ČR mohla alespoň přiblížit ke stanoveným cílům EU. Otázka je, zda toto zvyšování bude dostatečné.

Ustanovení § 36 odst. 5 ZODP zcela zakazuje skládkování vytríděného komunálního odpadu, který je vhodný pro další použití, anebo pro recyklaci. Tímto ustanovením dochází k rozšíření výčtu odpadu, které se skládkovat nesmí.

Ohledně třídění odpadu zahájila Evropská komise s ČR dne 6. dubna 2022 řízení. Důvodem je nedostatečné třídění odpadu, který později podléhá skládkování. Problémem jsou mezery v právních předpisech, které mají tuto problematiku řešit na základě směrnic, jenž stanovují povinnost, aby před uložením odpadu na skládky došlo k co nejúčinnějšímu zpracování a roztřídění těchto odpadů. Evropská komise provedla kontrolu celkem na pěti skládkách v ČR, kde bylo shledáno, že ke skládkování odpadu dochází bez předchozího „*třídění různých složek odpadu a stabilizace organického odpadu*“¹⁷⁷ a navíc v právních předpisech nebyla řádně provedena „*povinnost předúpravy odpadu před skládkováním*“¹⁷⁸. ČR dne 5. srpna 2022 odeslala odpověď Evropské komisi, v níž obhajuje Českou právní úpravu a praxi zejména s ohledem na systém primárního třídění a odkazem na rozsáhlou novelu ZODP z roku 2020. Aktuálně ČR čeká na zprávu od Evropské komise.¹⁷⁹

5.2.1. Třídící sleva

Vzhledem k zvýšení poplatku za ukládání odpadu na skládky zavedl ZODP nově tzv. třídící slevu. Jedná se o institut, který umožňuje obcím ukládat odpad na skládky až do roku 2029 za sníženou sazbu za splnění stanovených podmínek¹⁸⁰. Tento institut je upravený v přechodném ustanovení v § 157 ZODP a dále v příloze č. 12 ZODP, kde je stanoven postup pro výpočet a množství odpadu na jednoho obyvatele obce, na které se výjimka bude vztahovat v jednotlivých letech.

¹⁷⁶ SABAKOVÁ, I. Nový zákon o odpadech mění pohled na skládkování odpadu a černé skládky. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 6, str. 34-35.

¹⁷⁷ SOLDATOVÁ, A. Evropská komise zahájila s Českem řízení kvůli špatnému třídění odpadů mířících na skládku. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 5, str. 29.

¹⁷⁸ SOLDATOVÁ, A. Evropská komise zahájila s Českem řízení kvůli špatnému třídění odpadů mířících na skládku. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 5, str. 29.

¹⁷⁹ Neformální sdělení pracovníka Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

¹⁸⁰ Česko čeká velká odpadová revoluce, vláda dnes schválila novou odpadovou legislativu [online]. 9. 12. 2019. [cit. 13. 7. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20191207_cesko_ceká_velká_odpadová_revoluce_vláda_dnes_schválila_novou_odpadovou_legislativu>.

Celkové množství odpadu, ke kterému může obec uplatnit tzv. třídící slevu, nesmí v roce 2023 přesáhnout 0,18 tun odpadu uložených na skládku na jednoho obyvatele obce. Toto množství se bude každý rok snižovat o jednu setinu až na 0,12 v roce 2029. Ustanovení § 157 odst. 4 ZODP stanoví sazbu poplatku za ukládání odpadů na skládku, která „*pro dílčí základ poplatku za ukládání komunálního odpadu činí 500 Kč za tunu*“.

V praxi to pro obec znamená, že pokud budou obyvatelé obce řádně třídit a odpad, který by měl být uložen na skládku, nepřesáhne stanovený limit, který je vymezen v tabulce v příloze č. 12 ZODP, a který se pro jednotlivé roky liší, může obec uplatnit tuto slevu.

Závěr

Právo životního prostředí, a s tím i oblast odpadového hospodářství, se na mezinárodní úrovni začalo rozvíjet od 70. let 20. století. Ačkoliv jsou zde snahy o snižování množství produkce komunálního odpadu, dochází podle statistických dat stále k jeho narůstání. Mezi důvody neustálého růstu produkce patří například růst lidské populace a zvyšování potřeb lidí. Podstatným krokem v této oblasti je postupné upouštění od nejméně vhodných způsobů nakládání s komunálním odpadem stanovených hierarchií odpadového hospodářství, jako je skládkování a spalování bez energetického využití, a přechod ke způsobům šetrnějším pro životní prostředí, mezi které patří recyklace nebo příprava k opětovnému použití. Podle statistických dat jsou šetrnější formy nakládání s komunálním odpadem v členských státech EU stále více využívány. Jako příklad lze uvést Dánsko, Maltu nebo Německo.

ČR zatím nejvíce komunálního odpadu ukládá na skládky, což je považováno za nejméně vhodný způsob nakládání s komunálním odpadem vůbec. Za správný krok lze označit zahrnutí cílů směřujícím k úplnému upuštění od skládkování a stanovení cílových hodnot, kterých má být k daným letům dosaženo, v oblasti recyklace a přípravy k opětovnému použití. Zapotřebí je upozornit na to, že se ČR ne vždy drží stanovených cílů. Například došlo k posunutí zákazu skládkování směsného komunálního odpadu z roku 2024 na rok 2030. Tento posun může přispět k nedodržení cílů stanovených unijními předpisy, které mimo jiné stanovily cíl ukládání komunálního odpadu na skládky na cílové hodnotě maximálně 10 % do roku 2035.

V oblasti odpadového hospodářství a odklánění se od skládkování mají významný podíl předpisy EU. V posledních letech došlo k značnému nárůstu právní předpisů zabývajících se touto problematikou. Cíle stanovené na unijní úrovni jsou základem pro cíle obsažené ve vnitrostátních právních úpravách jednotlivých členských států EU. Z důvodu rozvoje unijní právní úpravy došlo i k výrazným změnám v legislativě ČR. V roce 2020 došlo k přijetí nových zákonů reflektujících unijní předpisy, mezi které patří zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, ve znění pozdějších předpisů a novelizace některých dalších zákonů, jako například zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Nový zákon o odpadech přinesl do České právní úpravy výrazné množství změn dotýkající úprav definic, díky čemuž bylo dosaženo souladu s unijní právní úpravou, vytvoření nových institutů a k rozšíření některých původních institutů. Z důvodu novelizací souvisejících právních předpisů a rozvoje na úrovni unijní lze ovšem očekávat další novelizace i těchto nových právních předpisů.

Motivační funkci k snižování směsného komunálního odpadu mají i poplatky, vztahující se k financování dalšího nakládání s komunálním odpadem. Zákon o místních poplatcích, do

něhož byly s přijetím nové právní úpravy poplatky soustředěny, vymezuje dvě možnosti stanovení poplatku pro obce, kterými je poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a poplatek za komunální odpad z nemovité věci. Oproti původní úpravě poplatkové povinnosti dokáže poplatek za komunální odpad z nemovité věci lépe reflektovat skutečně vyprodukovaný komunální odpad jednotlivých obyvatel a motivovat je ke snižování jeho produkce. Tento systém nastavení poplatku by ovšem mohl zapříčinit rozšíření nezákonně soustředovaného komunálního odpadu s cílem obyvatel snížit svou poplatkovou povinnost na co nejnižší úroveň. Z provedené analýzy obecně závazných vyhlášek obcí v ČR plyne, že většina středně velkých obcí se přiklonila ke stanovení jednotného poplatku za obecní systém odpadového hospodářství, který nijak nereflektuje vyprodukované množství komunálního odpadu konkrétních obyvatel, což je z hlediska administrativy jednodušší řešení, ale zcela postrádá motivační funkci obyvatel.

Z provedené analýzy obecně závazných vyhlášek ve vybraných obcích v ČR a z dotazníkového šetření, vyplývá, že změna úpravy poplatků vztahujících se ke komunálnímu odpadu nebyla pro jednotlivé obce výraznou zátěží. Lze uvést, že poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci dokáže lépe reflektovat množství vyprodukovaného komunálního odpadu jednotlivými osobami, díky čemuž lze motivovat osoby ke snižování jeho množství. Z tohoto vyplývá, že v případě, zajištění, aby nedocházelo ze stran osob k nezákonnému nakládání s komunálním odpadem, by zavedení tohoto poplatku mohlo pomoci k usměrňování jeho produkce.

Co se týče jednotlivých způsobů nakládání s komunálním odpadem v ČR, tak mezi stěžejní lze zařadit recyklaci a skládkování. Proces recyklace navazuje na oddělené soustředování komunálního odpadu zajišťované ze stran obcí. Významným produktem využívaným pro recyklaci jsou obalové odpady, které sice tvoří vlastní skupinu odpadů v Katalogu odpadů, ale jsou zahrnuty v definici komunálního odpadu. Skládkování je v ČR stále výrazně využíváno, ačkoliv jsou snahy o odklonění se od tohoto způsobu. Důvodem ukládání komunálního odpadu na skládky je, že se jedná o jeden z nejlevnějších způsobů nakládání s odpadem. Přijetím nového ZODP došlo ke stanovení postupného zvyšování poplatku za odkládání komunálního odpadu na skládky právě s cílem snížit množství skládkovaného odpadu. Další motivací s cílem přimět obce k odklonění se od skládkování komunálního odpadu je tzv. třídící sleva, která umožňuje obcím ukládat na skládku odpad do roku 2029 za sníženou sazbu za splnění dalších podmínek.

Lze konstatovat, že s ohledem na výše uvedené, dochází ke sjednocování vnitrostátní právní úpravy s úpravou unijní, jejímž cílem je snižování množství produkce komunálního odpadu a snaha o využívání co nejšetrnějších způsobů nakládání s komunálním odpadem podle hierarchie odpadového hospodářství. Sjednocení právních úprav by mohlo přispět alespoň k přiblížení se ke

stanoveným cílům, a tedy k nižšímu negativnímu dopadu na životní prostředí. Oproti původní právní úpravě došlo k odstranění některých nedostatků a k určitému posunutí se, které by mohlo mít pozitivní efekt v této oblasti. Zapotřebí je zmínit, že i nová právní úprava obsahuje určité mezery, které je nutné upravit tak, aby právní úprava byla v souladu s úpravou unijní. Posunutí termínu zákazu skládkování komunálního odpadu na rok 2030 lze označit jako krok zpět, neboť samosprávy byly na tuto změnu připraveny a díky posunutí bude pro ČR náročnější dosáhnout cílů stanovených EU. Na místě byla určitě změna poplatků spojených s komunálním odpadem, která umožňuje lépe reflektovat skutečný stav vyprodukovaného komunálního odpadu jednotlivými osobami.

Závěrem lze uvést, že uvedení statistických dat pojících se k problematice nakládání s komunálním odpadem, shrnutí změn a nástrojů, které přinesla nová právní úprava, upozornění na využívané způsoby nakládání s komunálním odpadem v dalších členských státech EU a poukázání na to, že stanovené cíle nejsou zcela nereálné, v této práci, může sloužit jako podklad pro další vývoj a transformaci odpadového hospodářství v ČR směrem ke snižování množství vyprodukovaného komunálního odpadu a upuštění od skládkování. Přínosem je také zjištění aktuálního stavu v obcích v ČR, ze kterého plyne, že obce se o nakládání s komunálním odpadem zajímají a snaží se reflektovat právní úpravu do praxe. Další výsledky by mohlo přinést, pokud by se informace ohledně dostupných výhod a možností, jak s komunálním odpadem naložit a také zdůraznění negativních dopadů nejen na životní prostředí, ale i lidské zdraví, dostali více do povědomí veřejnosti. Důraz by měl být tedy mimo jiné kladen na vzdělávání a motivaci veřejnosti, která je stěžejním subjektem v této oblasti, neboť je producentem veškerého komunálního odpadu.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
EPR	rozšířená odpovědnost výrobců obalů
EU	Evropská unie
POH	Plán odpadového hospodářství
ZODP	Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů

Seznam zdrojů

Literatura:

- DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010. ISBN 978-807-4003-387.
- KRUŽÍKOVÁ, E. Ekologická politika a právo životního prostředí v Evropské Unii. 1. Vydání. Praha: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře Petr Šauer, 1997. ISBN 80-902168-2-X.
- PRŮCHOVÁ, I., ed. Aktuální otázky práva životního prostředí. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3629-X.
- TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J. a kol. Právo životního prostředí. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5464-2.

Články:

- AMANATIDIS, G. Účinné využívání zdrojů a oběhové hospodářství [online]. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/76/ucinne-vyuzivani-zdroju-a-obehove-hospodarstvi>.
- ANTOŠ, R. Dokladování při prodeji odpadů [online]. 22. 6. 2021. [cit. 27. 12. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.obecniportal.cz/33/dokladovani-pri-prodeji-odpadu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Em4nFNDRd4wDOoEb3O-OgTJrJfTGJxQrnQ/>.
- AUER, T. Poplatky za odpad od roku 2021 – zjednodušení, nebo komplikace? [online]. 15. 2. 2021. [cit. 30. 9. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/poplatky-za-odpady-od-roku-2021-zjednoduseni-nebo-komplikace-112556.html>.
- Černé skládky v novém zákoně o odpadech [online]. [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.enviweb.cz/91837>.
- Česko čeká velká odpadová revoluce, vláda dnes schválila novou odpadovou legislativu [online]. 9. 12. 2019. [cit. 13. 7. 2022]. Dostupné na WWW: https://www.mzp.cz/cz/news_20191207_cesko_cka_velka_odpadkova_revoluce_vlada_dnes_schvalila_novou_odpadovou_legislativu.

- ČR nastupuje trend: od skládkování ke třídění, recyklaci a materiálovému využití na maximum [online]. 1. 12. 2020. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20201201-CR-nastupuje-trend-od-skladkovani-ke-trideni-recyklaci-a-materialovemu-vyuziti-na-maximum>.
- Dvojí odpadová data ČSÚ a MŽP se blíží ke shodě [online]. 8. 2. 2021. [cit. 29. 9. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20210208-dvoji-odpadova-data-CSU-a-MZP-se-blizi-ke-shode>.
- EPR aneb kde nekončí odpovědnosti výrobce za obal [online]. 31. 5. 2022. [cit. 3. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.obaly21.cz/epr-aneb-kde-nekonci-odpovednosti-vyrobce-za-obal/>>.
- JELÍNKOVÁ, L. Představení automatické třídící linky s NIR detekcí [online]. [cit. 15. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://odpady-online.cz/predstaveni-automaticke-tridici-linky-s-nir-detekci/>>.
- Je nutné posouvat konec skládkování až na rok 2030? Řada obcí v ČR je již připravena na jejich zákaz [online]. 8. 5. 2019. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zajimej.se/je-nutne-posouvat-konec-skladkovani-az-na-rok-2030-rada-obci-v-cr-je-jiz-pripravena-na-jejich-zakaz/>>.
- Konec jednorázových plastů dnes schválil Senát [online]. [cit. 24. 9. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/news_20220810_Konec_jednorazovych_plastu_dnes_schvalil_Senat>.
- Kontejnery na tříděný odpad jsou málokde [online]. [cit. 3. 2. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.jaktridit.cz/cz/rady-a-tipy/myty-v-oblasti-odpadu/kontejnery-na-trideny-odpad-jsou-malokde?&detail=1>>.
- KRÝŽOVÁ, S. Stát plný popelářů. Obce zakládají malé firmy, aby jim svážely odpady [online]. 16. 1. 2022. [cit. 4. 12. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-stat-plny-popelaru-obce-zakladaji-male-firmy-aby-jim-svazely-odpady-185493>>.
- LOCHOVSKÁ, J. Chytré řešení evidence a svozu odpadů začíná už nastavením obecních systémů pro zpoplatnění komunálního odpadu. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 6, str. 22. ISSN 1210 – 4922.

- LOCHOVSKÁ, J. Je nový zákon pro komunální politiku opravdu tak zlomový? [online]. [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.inisoft.cz/poradenstvi-a-skoleni/odborne-clanky/zpravodaj/obecni-system-nakladani-s-odpady-z-pohledu-noveho-zakona>>.
- MOLEK, T. Pyrolýza – princip, historie a současnost [online], 21. 2. 2017. [cit. 26. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://oenergetice.cz/obnovitelne-zdroje/pyrolyza-princip-historie-a-soucasnost>>.
- Municipal waste statistics [online]. 10. 1. 2023. [cit. 26. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Municipal_waste_statistics#Municipal_waste_generation>. ISSN 2443-8219.
- Nemusí se všechno hned vyhodit. Obce si můžou zažádat o dotaci na zařízení re-use centra [online]. 20. 6. 2020 [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/rady-a-navody/nemusi-se-vsechno-hned-vyhodit.obce-si-mohou-zazadat-o-dotaci-na-zrizeni-re-use-centra>>.
- Nakládání s odpadem v EU: fakta a čísla (infografika) [online]. 9. 4. 2018. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180328STO00751/nakladani-s-odpadem-v-eu-fakta-a-cisla-infografika>>.
- Odpad & recyklace [online]. [cit. 26. 1. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.obaly21.cz/odpad-recyklace/>>.
- PÁLIKÁS, M., ADÁMEK, J., FOREJT, J., GOLLA, M. a LEXA, J. Nový zákon o odpadech: Přehled 10 vybraných změn [online]. [cit. 26. 3. 2022] Dostupné na WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/obcanske-pravo/novy-zakon-o-odpadech-prehled-10-vybranych-zmen-112600.html>>.
- -RED-. Česko si v žebříčku světových znečišťovatelů Global Waste Index pohoršilo. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 5. str. 10. ISSN 1210 – 4922.
- -RED-. Náklady obcí na nakládání s odpady. Kolik stojí obecní odpady? [online]. 19. 9. 2021. [cit. 13. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://e-news.cz/analyzy/naklady-obci-na-nakladani-s-odpady-kolik-stoji-obecni-odpady/>>.
- -RED-. Účinnost třídícího systému neovlivnila ani recyklace. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 7. str. 12-13. ISSN 1210 – 4922.

- -RED-. V Česku vzniklo předloni víc než 3,5 tisíce kilogramů odpadů na hlavu. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 1. str. 5. ISSN 1210 – 4922.
- ROD, A. EPR aneb kde nekončí odpovědnosti výrobce za obal [online]. 31. 5. 2022. [cit. 9. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.obaly21.cz/epr-aneb-kde-nekonci-odpovednosti-vyrobce-za-obal/>>.
- SABAKOVÁ, I. Časopis odpady: Nový zákon o odpadech mění pohled na skládkování a černé skládky [online]. 23. 6. 2021 [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://odpady-online.cz/casopis-odpady-novy-zakon-o-odpadech-meni-pohled-na-skladkovani-a-cerne-skladky/>>.
- SABAKOVÁ, I. Nový zákon o odpadech mění pohled na skládkování odpadu a černé skládky. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 6. str. 34 – 35. ISSN 1210 – 4922.
- SOLDATOVÁ, A. Evropská komise zahájila s Českem řízení kvůli špatnému třídění odpadů mířících na skládku. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 5. str. 29. ISSN 1210 – 4922.
- ŠŤASTNÁ, J. Budeme mít dost recyklátu na nové obaly?. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 1, str. 18-19. ISSN 1210 – 4922.
- ŠŤASTNÁ, J. Cesta k budoucnosti: Cirkulární Česko 2040. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2022, roč. 32, č. 2. str. 9. ISSN 1210 – 4922.
- ŠŤASTNÁ, J. Cíle splníme, ale náklady na systém vzrostou na dvojnásobek, říká studie. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 1, str. 6. ISSN 1210 – 4922.
- TOMÁŠKOVÁ, H. Jaké máme způsoby nakládání s odpady a jaké opravdu využíváme? [online]. 12. 2. 2021. [cit. 26. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.komunalniekologie.cz/info/zpusoby-nakladani-s-odpady-jake-opravdu-vyuzivame->>.
- -ZR-. Předcházet odpadům musíme i při recyklaci. Odpady. Odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí. Praha: ProfiPress s.r.o., 2021, roč. 31, č. 3, str. 21. ISSN 1210 – 4922.

Jiné dokumenty:

- A European Community programme of policy and action in relation to the environment and sustainable development, Úřední věstník 1993/C 138, 17. 5. 1993, str. 42. Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027>>.
- BUFKA, A., BLECHOVÁ TOURKOVÁ, J. Statistika energetického využívání odpadů a alternativních paliv 1989-2021. Výsledky statistickým zjišťování [online]. červen 2022. [cit. 30. 1. 2023]. str. 7. Dostupné na WWW: <<https://www.mpo.cz/>>.
- Český statistický úřad [ČSÚ]. Produkce, využití a odstranění odpadů za období 2020. Český statistický úřad [online]. Praha, 2021. Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-2020>>. ISSN 978-80-250-3188-9.
- Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Sněmovní tisk č. 676/0 ze dne 18. 12. 2019. Dostupné na WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168573>>.
- Neformální sdělení pracovníka Ministerstva zahraničních věcí České republiky.
- LOCHOVSKÁ, J. Online seminář k novému zákonu o odpadech. In: YouTube [online]. 22. 4. 2021 [cit. 14. 11. 2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=HXMx43fX6Hg&t=4364s>>. Kanál uživatele TV V1 – východočeská televize.
- Metodická pomůcka. Místní poplatky za komunální odpad. 27. 7. 2021. Dostupné na WWW: <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Metodika_Metodicka-pomucka-Mistni-poplatky-za-komunalni-odpad_v03.pdf>.
- Návrh Rozhodnutí EP a Rady o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030. 2020/0300 (COD). Dostupné na WWW: <<https://eur-lex.europa.eu>>.
- Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství OPŽP 2021 – 2027. Energetické využití odpadů [online]. [cit. 9. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obehove_hospodarstvi/\\$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obehove_hospodarstvi/$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf)>.
- Produkce nakládání s odpady v roce 2020 [online]. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/\\$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpady_podrubrika/$FILE/OODP-Produkce_a_nakladani_2020-20211029.pdf)>.

- Produkce odpadů v krajích České republiky, 2012 – 2021 [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika>.
- Přehled dosahovaných výsledků [online]. [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.ekokom.cz/cz/ostatni/o-spolecnosti/system-eko-kom/vysledky-systemu/>>.
- ROD, Bohumil. Starosta obce Jarošov nad Nežárkou. Vlastní dotazníkové šetření. 2022.
- Sběrná místa. [cit. 3. 1. 2023]. Dostupné na WWW: <<https://www.asekol.cz/sberna-mista/>>.

Legislativa:

- Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal, Basel 1989.
- Jednotný evropský akt. Úřední věstník L 169. 29. 6. 1987.
- Obecně závazná vyhláška č. 1/2020, o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů na území Města Vamberk. Dostupné na WWW: <<http://vamperk.cz/mesto-a-samosprava/vyhlasky-a-narizeni/>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 1/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.horsovskytyn.cz/samosprava/vyhlasky-mesta/>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 1/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.jilove.cz/vyhlasky/ds-1107>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 2/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <<https://hulice.cz/uredni-deska/verejne-vyhlasky/obecne-zavazna-vyhlaska-c-2-2021/>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 2/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.jilove.cz/vyhlasky/ds-1107>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 2/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.mestohabartov.cz/vyhlasky-a-narizeni/ds-53>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 3/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <<https://psary.cz/pravni-predpisy/obecne-zavazna-vyhlaska-obce-c-32021-o-mistnim-poplatku-za-odkladani-komunalniho-odp>>.

- Obecně závazná vyhláška č. 3/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.valasskeklobouky.cz/vyhlasky-a-dokumenty-k-nakladani-s-odpady/ds-20632>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 4/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.bakovnj.cz/cs/samosprava/pravni-predpisy-mesta.html>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 4/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.namestnosl.cz/vyhlasky-a-narizeni-mesta/d-2864/p1=2734>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 5/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <<https://www.cervenykostelec.cz/vyznamne-dokumenty/2021-12-obecne-zavazna-vyhlaska-5-2021-o-mistnim-poplatku-za-odkladani-komunalniho-odpadu-z-nemovite-veci>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 17/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Dostupné na WWW: <https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/vyhlasky_a_narizeni/vyhledavani_v_pravnich_edpisech/obecne_zavazna_vyhlaska_c_17_2021_sb_hl.html>.
- Obecně závazná vyhláška č. 1/2022, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.lisov.cz/pravni-predpisy-mesta/ds-53/p1=3566>>.
- Obecně závazná vyhláška č. 1/2022, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství. Dostupné na WWW: <<https://www.mesto-votice.cz/vyhlasky/ds-9782>>.
- Plán odpadového hospodářství statutárního města Brna 2017 – 2025 [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/plan-odpadoveho-hospodarstvi-statutarniho-mesta-brna-2017-2025.pdf>.
- Plán odpadového hospodářství České republiky [online]. [cit. 30.9.2022]. Dostupné na WWW: <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/\\$FILE/OO_DP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poh_cr_prislusne_dokumenty/$FILE/OO_DP-POH_CR_2015-2024_2035_vlada-20220511.pdf)>.
- Plány odpadového hospodářství krajů [online]. [cit. 19. 12. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.mzp.cz/cz/plany_odpadoveho_hospodarstvi_kraju>.

- Plán odpadového hospodářství statutárního města České Budějovice [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.cbudejovice.cz/sites/default/files/obsah/Mesto/soubory/plan-odpadoveho-hospodarstvi-cb.pdf>>.
- Plán odpadového hospodářství statutárního města Olomouc [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/20246>>.
- Plán odpadového hospodářství statutárního města Ostravy na období let 2017 – 2021 [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://zdravaova.cz/wp-content/uploads/2017/10/POH-2017-2021.pdf>>.
- Plán odpadového hospodářství města Pardubice [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://pardubice.eu/data/files/aa/890/c92b845fc152545beef7dbde727207b94b8/plan-odpadoveho-hospodarstvi-mesta-pardubice.pdf>>.
- Plán odpadového hospodářství statutárního města Plzně [online]. [cit. 7. 10. 2022]. Dostupné na WWW: <<https://odpady.plzen.eu/aktuality/plan-odpadoveho-hospodarstvi-statutarniho-mesta-plzne-2017-2026.aspx>>.
- Příloha zákona č. 243/2022 Sb., o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.
- Příloha č. 1 zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.
- Příloha č. 1 vyhlášky č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů.
- Resolution of the Council of the European Communities and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 7 February 1983 on the continuation and implementation of a European Community policy and action programme on the environment (1982 to 1986), Úřední věstník 1983/C 46/01, 17. 2. 1983.
- Resolution of the Council of the European Communities and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 17 May 1977 on the continuation and implementation of a European Community policy and action programme on the environment, Úřední věstník 1977/C 139/01, 13. 6. 1977, str. 5 – 6.
- Resolution of the Council of the European Communities and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 19 October 1987 on the continuation and implementation of a European Community policy and action programme on the environment (1987-1992), Úřední věstník 1987/C 328/01, 7. 12. 1987.

- Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU ze dne 20. listopadu 2013 o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“.
- Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002 o šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) 2008/98/ES z 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí.
- Směrnice Rady 75/439/EHS z 16. června 1975 o zneškodňování odpadních olejů.
- Směrnice Rady 75/442/EHS z 15. července 1975, která byla znovu publikována v kodifikované podobě jako Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2006/12/ES.
- Směrnice Rady 78/319/EHS z 20. března 1978 o toxickém a nebezpečném odpadu.
- Směrnice Rady 91/156/EHS z 18. března 1991, kterou se mění směrnice 75/442/EHS o odpadech.
- Směrnice Rady 91/689/EHS z 12. prosince 1991 o nebezpečných odpadech.
- Vyhláška č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností.

- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje:

- www.basel.int
- www.czso.cz
- www.ekolist.cz
- www.enwiveb.cz
- www.e-news.cz
- www.epravo.cz
- www.eur-lex.europa.eu
- www.inisoft.cz
- www.jaktridit.cz
- www.komunalniekologie.cz
- www.mzp.cz
- www.mfcr.cz
- www.mpo.cz
- www.obaly21.cz
- www.obecniportal.cz
- www.odpady-online.cz
- www.oenergetice.cz
- www.psp.cz
- www.seznamzpravy.cz
- www.zajimejse.cz

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Tabulka celkové produkce komunálních odpadů v České republice za období 2016 – 2021 [tis. t, kg/obyv.]
- Příloha č. 2: Tabulka celkové produkce komunálních odpadů v jednotlivých krajích České republiky za rok 2021 [tis. t, kg/obyv.]
- Příloha č. 3: Dosažená míra recyklace a energetického využití odpadů z obalů v roce 2021
- Příloha č. 4: Minimální cíle pro materiálové využití obalových odpadů k cílovým rokům 2025 a 2030 [%]
- Příloha č. 5: Tabulka celkové produkce komunálních odpadů v členských státech Evropské unie a množství komunálních odpadů odstraňovaných skládkováním [kg/obyv., %]
- Příloha č. 6: Úprava nakládání s odpadem ve vyhláškách o stanovení obecního systému odpadového hospodářství ve vybraných obcích
- Příloha č. 7: Vlastní dotazníkové šetření

Příloha č. 1

Tabulka celkové produkce komunálních odpadů v České republice za období 2016 – 2021 [tis. t, kg/obyv.]

2016		2017		2018		2019		2020		2021	
CPKO		CPKO		CPKO		CPKO		CPKO		CPKO	
tis. t	kg/obyv.	tis. t	kg/obyv.	tis. t	kg/obyv.	tis. t	kg/obyv.	tis. t	kg/obyv.	tis. t	kg/obyv.
5 612	531	5 691	537	5 782	544	5 879	551	5 730	535	5 904	562

Zdroj: Produkce odpadů v krajích České republiky, 2012 – 2021 [online]. Ministerstvo životního prostředí [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika>.

Příloha č. 2

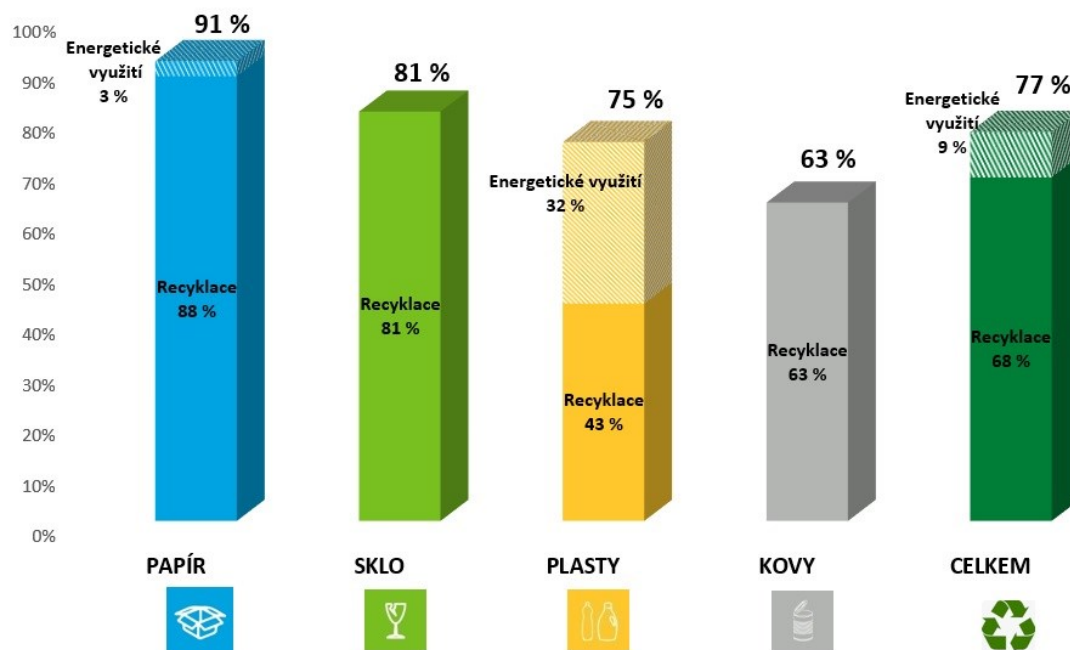
Tabulka celkové produkce komunálních odpadů v jednotlivých krajích České republiky za rok 2021 [tis. t, kg/obyv.]

Kraje	2021		
	Počet obyvatel	CPKO [tis. t]	CPKO na obyv. [kg/obyv.]
Hlavní město Praha	1 267 173	663	523
Středočeský kraj	1 380 006	860	623
Jihočeský kraj	636 286	373	586
Plzeňský kraj	577 190	314	545
Karlovarský kraj	283 677	150	530
Ústecký kraj	799 495	443	554
Liberecký kraj	437 131	235	538
Královéhradecký kraj	542 892	282	520
Pardubický kraj	513 894	298	580
Kraj Vysočina	503 738	288	572
Jihomoravský kraj	1 182 488	657	556
Olomoucký kraj	623 686	367	588
Zlínský kraj	573 014	311	542
Moravskoslezský kraj	1 180 180	662	561

Zdroj: Produkce odpadů v krajích České republiky, 2012 – 2021 [online]. Ministerstvo životního prostředí. [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z WWW: <https://www.mzp.cz/cz/odpady_podrubrika>.

Příloha č. 3

Dosažená míra recyklace a energetického využití odpadů z obalů v roce 2021

Zdroj: Přehled dosahovaných výsledků [online]. [cit. 28. 11. 2022]. Dostupné na WWW: <https://www.ekokom.cz/cz/ostatni/o-spolecnosti/system-eko-kom/vysledky-systemu/>.

Příloha č. 4

Minimální cíle pro materiálové využití obalových odpadů k cílovým rokům 2025 a 2030 [%]

Materiál	2025	2030
Plasty	50 %	55 %
Dřevo	25 %	30 %
Kovy	70 %	80 %
Hliník	50 %	60 %
Sklo	70 %	75 %
Papír a lepenka	75 %	85 %

Zdroj: Článek 5 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu s Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.

Příloha č. 5

Tabulka celkové produkce komunálních odpadů v členských státech Evropské unie a množství komunálních odpadů odstraňovaných skládkováním [kg/obyv., %]

Členské státy	CPKO na obyv. [kg/obyv.] (2018)	Komunální odpad končící na skládkách (2017) [%]
Dánsko	766	1
Malta	640	93
Kypr	640*	82
Německo	615	1
Lucembursko	610	7
Rakousko	579	2
Irsko	567*	26
Finsko	551	1
Francie	527	22
Nizozemsko	511	1
Portugalsko	508	50
Itálie	499	26
Řecko	497*	80
Slovinsko	486	13
Španělsko	475	54
Litva	464	33
Švédsko	434	0
Chorvatsko	432	75
Bulharsko	423	62
Slovensko	414	61
Belgie	411	1
Lotyšsko	407	31
Estonsko	405	20
Maďarsko	381	49
Česko	351	48
Polsko	329	42
Rumunsko	272	71
EU (zahrnující Velkou Británii)	489	24

* údaje z roku 2016

Zdroj: Nakládání s odpadem v EU: fakta a čísla (infografika) [online]. [cit. 4. 10. 2022]. Dostupné na WWW:

<<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180328STO00751/nakladani-s-odpadem-v-eu-fakta-a-cisla-infografika>>.

Příloha č. 6

Úprava nakládání s odpadem v obecně závazných vyhláškách o stanovení obecního systému odpadového hospodářství ve vybraných obcích

obec	elektrozařízení	baterie	akumulátory	pneumatiky	světelné zdroje	stavební a demoliční odpad	komunitní kompostování
Bakov	x	x	x	x		max. 600 kg/osoba/rok	
Habartov	x	x	x	x		neomezeno	
Horšovský Týn	x	x	x	x	x	neomezeno	
Jílové u Prahy	x	x	x	x		max. 500 kg/osoba/rok	x
Lišov	x	x	x	x		max. 200 kg/osoba/měsíc	
Náměšť nad Oslavou	x	x	x	x		max. 500 kg/osoba/rok	
Valašské Klobouky	x	x	x				x
Vamberk	x					neomezeno	
Votice	x	x	x	x			
Vrbno pod Pradědem	x						

Příloha č. 7

Vlastní dotazníkové šetření

Odpadové hospodářství v obci Jarošov nad Nežárkou

Respondent: Bohumil Rod, starosta

- **Pocítila obec změnu právní úpravy v odpadovém hospodářství? Případně jak?**

Dá se říci, že nepocítila díky změnám, které jsme zavedli od roku 2017.

- **Daří se obci přibližovat se ke stanoveným cílům v ustanovení § 59 odst. 3 zákona o odpadech? Bude schopna splnit cíl stanovený k roku 2025? Jaké kroky chcete ještě udělat, abyste cíle naplnili?**

Zatím jsme na tom oproti obcím, které žádná opatření nedělaly, lépe ale prognóza do budoucna je věštění z křišťálové koule, takže uvidíme. Chceme hlavně vylepšit chod Sběrného dvora a vyřešit likvidaci biodpadu, abychom ho nesmyslně nevozili mimo katastr.

- **Má obec obecně závaznou vyhlášku o stanovení obecního systému odpadového hospodářství? Případně proč ne?**

Neznám obec, která by neměla tuto OZV. I my ji máme.

- **Může si obec stanovit, které složky komunálního odpadu, jejichž povinnost odděleného soustředování není stanovena zákonem (př. nápojové kartony, textil), chce oddělené soustředovat nebo je omezena svozovou společností podle jejich technologií/kapacit?**

Jistě může a některé obce to tak dělají, ale většina samospráv čeká na pokyn ministerstev, orgánů státní správy a samosprávy či na nápad svozové společnosti.

- **Má obec vlastní svozovou odpadovou společnost, příp. chtěla by, nebo má uzavřenou smlouvu s větší společností?**

Nemáme svozovou společnost. Obsluhuje nás společnost AVE. K tomu, aby mohla vzniknout svozová společnost je třeba mít území alespoň o 10 000 obyvatel a místo na skládkování. U nás bohužel má svozová společnost minoritu na skládce poté co jí dvě obce prodali před patnácti lety své podíly na této skládce.

- **Ovlivňují svozové společnosti obce nějakým dalším způsobem?**

Vzhledem k tomu že svozové společnosti mají naši republiku rozdělenou je ovlivňování vysoké od výběrového řízení až k cenotvorbě. Naše obec si alespoň samostatně shání odbyt na vytríděné suroviny, věříme že se budou cennou komoditou.

- **Máte v obci skládku? Víte, jak se s komunálním odpadem z Vaší obce nakládá?**

Skládka se nachází v k.ú. města Jindřichův Hradec, naše obec má v ní svůj podíl a dostáváme informace, jak je zde hospodařeno. Ale po provalení kauzy Čáslav, která se částečně týká i naší skládky, si nedělám iluze.

- **Bylo na uvážení obce, který z poplatků (poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci) stanoví nebo byla limitována technologiemi svozových společností?**

Je to především na rozhodnutí samosprávy.

- **Došlo k výraznému zdražení oproti předchozím rokům?**

V minulém roce jsme po 20 letech zvedli cenu z 500 Kč na 700 Kč. Domácnosti, které splňují podmínky nastavené systémem MESOH (motivační a evidenční systém odpadového hospodářství), se mohou dostat až na cenu 140 Kč za osobu. Letos cenu zvedat nebudeme.

Právní úprava nakládání s komunálním odpadem

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá právní úpravou nakládání s komunálním odpadem na území České republiky. Cílem práce je analyzovat změny související s přijetím nové právní úpravy vztahující se k problematice odpadového hospodářství a posoudit, zda jsou dostupné nástroje dostatečné k dosažení cílů stanovených jak vnitrostátní právní úpravou, tak úpravou unijní.

Práce se věnuje zobrazení stavu odpadového hospodářství s důrazem na komunální odpad v České republice pomocí dostupných dat. Dále se práce zaměřuje na prameny právní úpravy s důrazem na unijní právní úpravu a na právní předpisy, které byly základem pro aktuálně platné právní předpisy. Součástí jsou také definice základních pojmů a jednotlivé subjekty, mezi které lze zařadit původce odpadu, provozovatele zařízení, obchodníka s odpady nebo zprostředkovatele nakládání s odpady. Stěžejní část práce se věnuje postavení obce a jejímu vztahu k fyzickým osobám, právníckým a podnikajícím fyzickým osobám a svozovým společnostem. Řešeny jsou také způsoby nakládání s komunálním odpadem, které jsou v České republice výrazně využívána a mezi které patří recyklace a skládkování.

Posouzení, zda jsou dostupné nástroje dostatečné, je provedeno na základě analýzy právních předpisů, obecně závazných vyhlášek obcí vztahujících se k problematice komunálního odpadu a na základě dotazníkového šetření, které má zobrazit promítnutí právních předpisů do praxe a dopady změn souvisejících s přijetím nové právní úpravy. Z výsledků analýz jsou patrné určité kroky směřující k postupnému přibližování se ke stanoveným cílům. Z důvodu naléhavosti řešení problémů spojených s komunálním odpadem je otázkou, zda jsou dostačující a zda existují dostatečné kontrolní mechanismy, které přimějí subjekty k dodržování cílů a snahy k odklonění se od skládkování, jenž je jedním z největších problémů s komunálním odpadem spojených.

Klíčová slova:

komunální odpad, hierarchie odpadového hospodářství, skládkování

Legislation of waste management

Abstract

This thesis deals with the legal regulation of municipal waste management in the Czech Republic. The aim of the thesis is to analyze the changes related to the adoption of new legislation related to waste management and to assess whether the available instruments are sufficient to achieve the objectives set by both national and EU legislation.

The thesis is devoted to presenting the state of waste management with an emphasis on municipal waste in the Czech Republic using available data. Furthermore, the thesis focuses on the sources of legislation, with an emphasis on EU legislation and on the legislation that was the basis for the currently applicable legislation. It also includes definitions of basic terms and individual entities, which may include the waste producer, facility operator, waste dealer, or waste broker. The main part of the work is devoted to the position of the municipality and its relationship with natural persons, legal entities, and waste collection companies. It also addresses the methods of municipal waste management that are heavily used in the Czech Republic, which include recycling and landfilling.

The assessment of the sufficiency of the available instruments is based on an analysis of legislation, general binding municipal ordinances related to municipal waste, and a questionnaire survey to show how the legislation has been translated into practice and the impact of changes related to the adoption of the new legislation. The results of the analyses show some steps towards progressively moving closer to the objectives set. Because of the urgency of tackling the problems associated with municipal waste, the question is whether they are sufficient and whether there are sufficient control mechanisms in place to induce operators to comply with the targets and to try to move away from landfilling, which is one of the biggest problems associated with municipal waste.

Keywords:

municipal waste, waste management hierarchy, landfilling